

Podnebno ogledalo 2022

Povzetek za odločanje

Končno poročilo

Poročilo Povzetek za odločanje je začetni zvezek Podnebnega ogledala 2022, pripravljenega v okviru priprave strokovnih podlag za izpolnitev nacionalnih, evropskih in mednarodnih obveznosti poročanja ter pripravo stališča s področja blaženja podnebnih sprememb. Projekt izvaja Institut »Jožef Stefan«, Center za energetska učinkovitost (IJS-CEU), s podizvajalci: Kmetijski inštitut Slovenije (KIS), PNZ svetovanje projektiranje, d. o. o., in Gozdarski inštitut Slovenije (GIS). Projekt je financiran iz Sklada za podnebne spremembe.

PROJEKTNA NALOGA:

Strokovne podlage za izpolnitev nacionalnih, evropskih in mednarodnih obveznosti poročanja ter pripravo stališča s področja blaženja podnebnih sprememb

ŠT- POGODBE:

2550-21-311019

NAROČNIK:

Ministrstvo za okolje in prostor

KOORDINATOR NAROČNIKA:

mag. Mateja Pitako

KOORDINATOR IZVAJALCA:

mag. Stane Merše

ŠT. POROČILA

IJS-DP-13836

DATUM:

31. maj 2022

AVTORJI:

mag. Barbara Petelin Visočnik

Marko Đorić, *univ. dipl. inž. el.*

Tadeja Janša, *mag. posl. ved*

Matjaž Česen, *univ. dipl. meteorol.*

Katarina Trstenjak, *univ. dipl. geog., M.Sc.*

dr. Matevž Pušnik

mag. Jure Čižman

mag. Tomaž Fatur

dr. Marko Kovač

dr. Matko Matkovič

mag. Andreja Urbančič

mag. Damir Staničič

mag. Stane Merše

dr. Gašper Stegnar, *vsi IJS*

Ana Marija Udovič, *za IJS*

mag. Gregor Pretnar

Lea Rikato Ružič, *univ. dipl. geog., M. Sc.*

Katja Miklič, *univ. dipl. inž. grad., vsi PNZ svetovanje projektiranje, d. o. o.*

dr. Jože Verbič

Žan Pečnik, *mag. inž. zoot. in mag. ekon. nar. virov*

Janez Sušin, *univ. dipl. inž. agr., vsi Kmetijski inštitut Slovenije*

dr. Boštjan Mali,

dr. Gal Kušar, *oba Gozdarski inštitut Slovenije*

Vsebina

UVOD	4
1 KLJUČNE UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA	6
2 OCENA DOSEGANJA CILJEV	12
2.1 DOSEGANJE CILJEV NA PODROČJU RAZOGLJIČENJA – EMISIJE TGP	12
2.2 DOSEGANJE CILJEV NA PODROČJU ENERGETSKE UČINKOVITOSTI	15
2.3 DOSEGANJE CILJEV NA PODROČJU RAZOGLJIČENJA – OVE	20
3 PREGLED PO SEKTORJIH	22
3.1 ZELENA GOSPODARSKA RAST	22
3.2 PROMET	26
3.3 STAVBE	35
3.4 KMETIJSTVO	42
3.5 OSTALI SEKTORJI – INDUSTRIJA NEETS	45
3.6 OSTALI SEKTORJI – ENERGETIKA NEETS	48
3.7 OSTALI SEKTORJI – ODPADKI	51
3.8 OSTALI SEKTORJI – LULUCF	53
3.9 VEČSEKTORSKI UKREPI – USPOSABLJANJE, IZOBRAŽEVANJE, INFORMIRANJE IN PROMOCIJA.....	56
3.10 OSTALI VEČSEKTORSKI UKREPI	58
4 ORGANIZACIJA IZVAJANJA	61
5 FINANCIRANJE IZVAJANJA UKREPOV	62
6 OZNAKE, SLIKE IN TABELE	64
6.1 SEZNAM OZNAK IN KRATIC	64
6.2 SEZNAM SLIK	65
6.3 SEZNAM TABEL	65

Uvod

Podnebno ogledalo 2022 je dokument, v katerem so predstavljene glavne ugotovitve spremljanja izvajanja ukrepov za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (TGP) v sektorju neETS (to so emisije iz virov, ki niso vključeni v evropsko shemo za trgovanje z emisijami). Dokument vključuje pregled doseganja ciljev za leto 2020 iz *Operativnega programa ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2020 (OP TGP)*¹ in pregled izvajanja instrumentov za zmanjšanje emisije TGP, kot so ti opredeljeni v *Nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu Republike Slovenije (NEPN)*² v okviru razsežnosti razogljičenje in razsežnosti energetska učinkovitost, v letu 2021. Pripravljene strokovne podlage vključujejo vse elemente vsebine, potrebne za pripravo **Petega poročila o izvajanju OP TGP**, kot so ti opredeljeni v samem OP TGP. Metodologija za pripravo Podnebnega ogledala je bila razvita v okviru projekta *LIFE Podnebna pot 2050*³.

Podnebno ogledalo sestavlja več zvezkov:

- **Zvezek 0: Povzetek za odločanje**, kjer so izpostavljena glavna priporočila za izvajanje ukrepov za zmanjševanje emisij TGP;
- **Zvezek 1: Ocena doseganja ciljev**, v katerem so povzete vse glavne ugotovitve glede doseganja ciljev na področjih zmanjševanja emisij TGP ter povečevanja energetske učinkovitosti in deleža obnovljivih virov energije (OVE) v bruto rabi končne energije. Vključeni so tudi pregled financiranja izvajanja ukrepov za zmanjševanje emisij TGP, prikaz kazalcev in kvalitativnih ocen glede doseganja njihovih ciljev in dolgoročnega obvladovanja emisij ter energetske-podnebni cilji do leta 2030 in 2050;
- **Zvezek 2: Promet**, kjer je celovito prikazano stanje na področju zmanjševanja emisij TGP v sektorju prometa. Pregled vključuje tudi analizo kazalcev izvajanja OP TGP za leto 2020, pregled izvajanja ukrepov za zmanjševanje emisij TGP v letu 2021 in priporočila za njihovo izvajanje v prihodnjem letu;
- **Zvezek 3: Stavbe**, v katerem je celovito prikazano stanje na področju zmanjševanja emisij TGP v sektorju stavb. Zvezek je vsebinsko sestavljen podobno kot *Zvezek 2*;
- **Zvezek 4: Kmetijstvo**, ki vključuje celovit prikaz stanja na področju zmanjševanja emisij TGP v sektorju kmetijstva. Zvezek je vsebinsko sestavljen podobno kot *Zvezka 2* in *3*;
- **Zvezek 5: Ostali sektorji**, kjer je celovito prikazano stanje na področju zmanjševanja emisij TGP v sektorjih industrija neETS – raba goriv in procesne emisije, energetika neETS, odpadki ter raba zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstvo (LULUCF);
- **Zvezek 6: Večsektorski ukrepi**, v katerem je prikazano stanje na področju zmanjševanja emisij TGP z ukrepi, ki so namenjeni več sektorjem. Vključena so področja zelene gospodarske rasti, usposabljanja, izobraževanja, informiranja in promocije ter ostalih večsektorskih ukrepov.

1 Operativni program ukrepov za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov do leta 2020, Vlada Republike Slovenije, 2014.

2 Vlada RS, februar 2020
(https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf)

3 LIFE ClimatePath2050 (Slovenian Path Towards the Mid-Century Climate Target), <https://www.podnebnapot2050.si/>.

Pričujoči dokument je **Zvezek 0: Povzetek za odločanje**. V njem je na kratko predstavljeno doseganje ciljev na področjih zmanjševanja emisij toplogrednih plinov, energetske učinkovitosti in izrabe obnovljivih virov energije v letu 2020. Vključena so tudi najpomembnejša priporočila za izvajanje ukrepov za zmanjševanje emisij TGP v letošnjem in prihodnjem letu po posameznih sektorjih.

1 Ključne ugotovitve in priporočila

Za blaženje podnebnih sprememb je imela Slovenija obvezujoče cilje za leto 2020 za emisije toplogrednih plinov (TGP), energetske učinkovitosti in izrabo obnovljivih virov energije (OVE).

Cilja na področju emisij neETS (to so emisije iz virov, ki niso vključeni v evropsko shemo za trgovanje z emisijami) in energetske učinkovitosti sta bila leta 2020 dosežena (Tabela 1), kar je spodbudno, ne zagotavlja pa dolgoročnega obvladovanja emisij TGP, doseganja ciljev za leto 2030 in prehoda v podnebno nevtralnost.

Cilja sta bila zastavljena še v času, ko ni bilo širšega političnega soglasja za odločnejše ukrepanje proti globalni podnebni krizi in sta bila zato z današnjega vidika premalo ambiciozna, poleg tega pa je leto 2020 zaradi pandemije koronavirusa s stališča zasledovanja trendov izjema. Po ocenah za leto 2019 bi bila predvidoma cilja sicer dosežena tudi, če leto 2020 ne bi bilo posebno.

Za ciljem, zastavljenim na področju rabe OVE, je Slovenija leta 2020 zaostala. Cilj je bil dosežen samo formalno, z dokupom statističnega prenosa. Dokler vrzeli ne bomo zapolnili, bodo takšni dokupi ponovno potrebni in bodo dražji, saj v letu 2020 razmere niso bile tipične.

Tabela 1: Povzetek doseganja ciljev na področjih emisij TGP, energetske učinkovitosti in izrabe OVE leta 2020⁴ ter trenutno veljavni cilji za leto 2030⁵

Doseganja cilja 2020	Cilj	Enota	Stanje leta 2020	Cilj za leto 2020 ⁶	Cilj za leto 2030 ⁶
EMISIJE TOPLOGREDNIH PLINOV					
😊	Letne emisije TGP po odločbi 406/2009/ES	kt CO ₂ ekv	9.754	12.307	9.366
ENERGETSKA UČINKOVITOST					
😊	Raba primarne energije	TWh	73,7	82,9	73,9
😊	Raba končne energije	TWh	51,6	59,5	54,9
😞	Prenova 3 % površine stavb osrednje vlade letno – kumulativno	m ²	66.022	196.348	453.435
😞	Sistem obveznosti energetske učinkovitosti – kumulativno	GWh	11.404	11.596	25.230
IZRABA OBNOVLJIVIH VIROV ENERGIJE					
😞	Delež obnovljivih virov energije v bruto rabi končne energije	%	24,1	25,0	27,0
😊	Delež obnovljivih virov energije v energiji goriv za pogon vozil	%	10,9	10,0	21,0

4 Vsi cilji so obvezujoči, z izjemo cilja na ravni rabe končne energije, ki je indikativen.

5 Vsi cilji so obvezujoči, z izjemo cilja na ravni rabe primarne energije, ki je indikativen.

6 Cilji na področjih emisij TGP ter rabe primarne in končne energije opisujejo največjo dovoljeno vrednost, ki leta 2020 ne sme biti presežena, ostali cilji pa najmanjšo vrednost, ki mora biti dosežena. Cilj za prenovo 3 % površine stavb osrednje vlade je okviren, saj se zaradi posodobitev evidence stavb ožjega javnega sektorja in zmanjševanja površin, potrebnih energetske prenove, zaradi že izvedenih projektov, spreminja.

Cilje do leta 2030, ki so v primerjavi s cilji za leto 2020 veliko bolj ambiciozni, si je Slovenija zastavila z *Nacionalnim energetske in podnebnim načrtom Republike Slovenije (NEPN)*⁷, z *Dolgoročno podnebno strategijo (ReDPS50)*⁸ pa opredelila podnebno nevtralnost do sredine tega stoletja. Evropska komisija (EK) je v začetku julija 2021 objavila *Evropski podnebni zakon*⁹, ki obveznost zmanjšanja emisij TGP do leta 2030 še povečuje, na vsaj 55 % v primerjavi z letom 1990. Za ukrepanje je bil pripravljen sveženj predlogov predpisov *Pripravljeni na 55* (»Fit for 55«), ki spreminja že veljavne predpise, sprejete za doseganje ciljev do 2030, med drugim tudi na področjih zmanjševanja emisij TGP v ETS in neETS sektorjih, energetske učinkovitosti in rabe OVE. Zaradi okoliščin, povezanih z rusko-ukrajinsko krizo, ki je še okrepila potrebe EU po energetski neodvisnosti, in intenzivnejša prizadevanja za zeleni prehod, je EK maja 2022 objavila še načrt *REPowerEU*¹⁰, s katerim je ponovno zaostila cilje na področju zmanjševanja rabe energije in izrabe OVE.

Vse to pomeni, da bo morala Slovenija trenutno veljavne cilje v okviru prenove NEPN, končna verzija mora biti EK posredovana v sredini leta 2024, še bistveno zaostri, posledično pa tudi načrtovati in zagotoviti izvajanje instrumentov, s katerimi bomo te cilje dosegli. Intenzivnejše izvajanje ukrepov bo za ekonomsko vzdržen zeleni prehod in doseganje ciljev do leta 2030 in nadalje odločilno.

Če bomo uspešni, bodo podnebne spremembe še obvladljive. Od učinkov ukrepanja bodo zelo odvisne ekonomske in druge posledice podnebnih sprememb, ki bodo bremenile družbo, gospodarstvo, podjetja in posameznike. V nadaljevanju so povzeta glavna priporočila *Podnebnega ogledala 2022* za intenzivnejšo in uspešnejšo podnebno preobrazbo.

PRIPOROČILO PODNEBNO OGLEDALO 01/2022

Za uspešen zeleni prehod v podnebno nevtralnost **mora Vlada zagotoviti ustrezno organiziranost in koordinacijo podnebnih aktivnosti (podnebno upravljanje)**. V tem okviru je treba za učinkovito izvajanje ukrepov:

- zagotoviti ustrezno **kadrovske zasedbo** pristojnih služb;
- točno opredeliti **pristojnosti in odgovornosti**;
- ustrezno **vključiti podnebno ukrepanje v sektorske in horizontalne programe ter finančne načrte** (Sklad za podnebne spremembe, Načrt za okrevanje in odpornost, načrti v novem finančnem okviru...) in jih pozitivno povezati s prizadevanji za gospodarsko rast, regionalni razvoj itd.;
- zagotoviti **nadsektorsko koordinacijo in operativno povezovanje z deležniki** (lokalnimi skupnostmi idr.);
- **nadgraditi spremljanje** izvajanja ukrepov in ga **vgraditi v sistem upravljanja**.

7 Vlada RS, februar 2020 (https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/nepn/dokumenti/nepn_5.0_final_feb-2020.pdf)

8 Uradni list RS, št. 119/21

9 Uredba (EU) 2021/1119 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. junija 2021 o vzpostavitvi okvira za doseganje podnebne nevtralnosti in spremembi uredb (ES) št. 401/2009 in (EU) 2018/1999 (evropska podnebna pravila), [UL L 243 z dne 9. 7. 2021](#)

10 European Commission, COM(2022) 230 final, 18. 5. 2022 (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483>)

Vrsta ukrepov za zmanjševanje emisij TGP je izrazito večsektorskih (npr. prenova stavb, predpisi, informiranost ...), večsektorski so celo nekateri instrumenti (npr. spodbujanje malih in srednjih podjetij, zmanjševanje energetske revščine ...). Izvajanje takšnih ukrepov in instrumentov zahteva medsebojno sodelovanje in usklajevanje in je lahko uspešno samo ob ustrezni organiziranosti, koordinaciji in strokovnosti.

PRIPOROČILO PODNEBNO OGLEDALO 02/2022

Za ekonomsko uspešen zeleni prehod v podnebno nevtralnost in večjo odpornost **mora Vlada na prvo mesto postaviti energetske učinkovitost**, podobno kot je to na evropski ravni v okviru predloga prenove *Direktive o energetske učinkovitosti*¹¹ iz paketa *Pripravljeni na 55* že storila Evropska komisija. **Ob tem je treba na primeren način poskrbeti tudi za ranljive skupine prebivalstva in tudi zanje zagotoviti dostop do energetske učinkovitosti.**

Zmanjševanje rabe energije je najhitrejši in praviloma najcenejši način za zmanjševanje vpliva visokih cen energije. Z zmanjševanjem rabe energije se obenem zmanjšujejo potrebe po novih kapacitetah za pokrivanje potreb po energiji iz podnebno nevtralnih virov, za katere so zato potrebna manjša vlaganja. Energetska učinkovitost prinaša tudi druge koristi, kot so zmanjšanje emisij onesnaževal zraka in s tem pozitiven vpliv na zdravje, večje bivalno udobje, finančne učinke idr. Energetska učinkovitost pri tem ne sme pomeniti varčevanja z energijo, ki vodi v energetske revščine, zato je treba posebno pozornost posvetiti ranljivim skupinam (prebivalci pod pragom tveganja revščine, enočlanska gospodinjstva, enostarševska gospodinjstva z vsaj enim vzdrževanim otrokom, upokojenci, invalidi, vojni veterani itd.) in jim omogočiti dostop do energetske učinkovitosti.

PRIPOROČILO PODNEBNO OGLEDALO 03/2022

Za uspešen zeleni prehod v podnebno nevtralnost in izpolnjevanje ciljev v letu 2030 **mora Vlada primarno zagotoviti pospešeno izvajanje že načrtovanih ukrepov za zmanjševanje emisij TGP in rabe energije ter povečevanje izrabe OVE v polnem obsegu**, skladno z *NEPN, Dolgoročno strategijo energetske prenove stavb do leta 2050 (DSEPS 2050)*¹² in drugimi relevantnimi dokumenti. Zaradi energetske draginje in ambicioznejših ciljev v letu 2030, sprejetih na ravni EU, je treba pripraviti in sprejeti še dodatne ukrepe, zlasti tiste, ki izkazujejo pozitivne ekonomske učinke, pa se zaradi različnih ovir ne izvajajo.

Pregled izvajanja ukrepov za leto 2021 kaže, da izvajanje že »utečenih« instrumentov poteka dobro, po drugi strani pa se nekateri instrumenti, ki so bili načrtovani, pa se niso izvajali v obdobju do leta 2020, tudi leta 2021 niso izvajali, izvajanje instrumentov, ki so bili nadgrajeni v novem obsegu, in uveljavljanje novih instrumentov pa sta (pre)počasna. Stanje je tudi posledica kadrovske podhranjenosti, saj so nekatere naloge skoncentrirane na zelo ozek krog ljudi (*glej tudi priporočilo 01/2022*).

11 Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL on energy efficiency (recast), COM/2021/558 final (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021PC0558>), Article 3 – Energy efficiency first principle

12 Vlada RS, februar 2021 (https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/dseps/dseps_2050_final.pdf)

PRIPOROČILO PODNEBNO OGLEDALO 04/2022

Za ekonomsko uspešen zeleni prehod v podnebno nevtralnost in izpolnjevanje ciljev v letu 2030 **morajo pristojne institucije (Eko sklad, SVRK, MOP itd.) pri zagotavljanju finančnih spodbud za izvajanje podnebnih ukrepov preprečiti nastanek vrzeli/konic pri spodbujanju. Za maksimiranje dolgoročnih koristi je treba zagotoviti tudi ustrezno in čim bolj učinkovito porabo razpoložljivih sredstev.**

Za doseganje dolgoročnih ciljev zaposlovanja, stabilnih prilivov v proračun in prispevka k rasti gospodarstva je bistveno zagotoviti, da so finančne spodbude za izvajanje podnebnih naložb stalno na razpolago in da se naložbe izvajajo čim bolj enakomerno, brez koncentracije naložbene dejavnosti v posameznih letih oziroma krajših obdobjih in upada dejavnosti v drugih obdobjih. V preteklih obdobjih se je to izkazalo kot kritično predvsem pri prehodih iz ene finančne perspektive v drugo, pa tudi pri pozivih Eko sklada. Neenakomerna dinamika oz. konice povpraševanja pomembno vplivajo tudi na stroške izvajanja ukrepov.

PRIPOROČILO PODNEBNO OGLEDALO 05/2022

Za prehod v podnebno nevtralnost do leta 2050 in izpolnjevanje ciljev v letu 2030 **je treba zagotoviti izvajanje podnebnih ukrepov in zasledovanje zastavljenih indikativnih ciljev v vseh sektorjih.**

K prehodu v podnebno nevtralnost do leta 2050 bodo morali ob hkratnem upoštevanju drugih sektorskih ciljev (npr. zanesljivost oskrbe z električno energijo, prehranska varnost...) prispevati vsi sektorji. Ti bodo morali, z izjemo kmetijstva, svoje emisije TGP zmanjšati na minimum glede na leto 2005. Neizpolnjevanje cilja v katerem od sektorjev bi ogrozilo cilj celotne države. Do leta 2030 sta zlasti problematična sektorja promet, ki ima največji delež v emisijah neETS in v katerem se uveljavljanje učinkovitih ukrepov kaže kot najtežje, in stavbe, kjer so zastavljeni cilji zelo zahtevni. Pričakuje se, da bosta oba omenjena sektorja v prihodnje vključena tudi v sistem trgovanja z emisijami (EU-ETS).

Cilji na področju emisij toplogrednih plinov

Leta 2020 so bile emisije iz virov po Odločbi 406/2009/ES (emisije neETS) nižje od letnega cilja za 20,7 %, kar pomeni, **da je Slovenija izpolnila svojo obveznost in dosegla cilj za to leto.** V zadnjem letu so se emisije zmanjšale za 9,8 %, predvsem kot posledica okrnjene prometne aktivnosti zaradi pandemije koronavirusa. Prve ocene za leto 2021 pričakovano kažejo na ponovno povečanje emisij. Doseganje cilja, tudi zaradi »posebnega« leta 2020, tako **ne pomeni dolgoročnega obvladovanja emisij in ne zagotavlja doseganja ciljev za leto 2030 in nadalje**, kar potrjuje tudi kazalec emisijske produktivnosti (bruto domači proizvod na enoto emisij TGP; glej tudi *poglavje 3.1*), ki kaže na to, da v primerjavi z EU napredujemo prepočasi.

Ker so se razmere v letu 2020 zaradi pandemije koronavirusa drastično spremenile, so za obvladovanje emisij v prihodnje pomembne predvsem ugotovitve o njihovem trendu do leta 2019, ki po letu 2016 kaže na počasno zmanjševanje. Emisije iz prometa še naprej ostajajo najbolj negotove, njihov delež v emisijah neETS je bil, kljub zmanjšanju, tudi leta 2020 še

naprej največji, 47-odstoten, zato je to sektor, za katerega je treba nujno oblikovati in uveljaviti primerne ukrepe za zmanjševanje emisij TGP. V prometu je sicer še naprej viden konstanten napredek na področju t.i. mehkih ukrepov in pri nadgradnji infrastrukture za nemotorizirani promet, medtem ko pri izvajanju bolj zahtevnih projektov, predvsem na področju železniške infrastrukture, zaostajamo.

Cilji na področju energetske učinkovitosti

Leta 2020 je raba primarne energije, skupaj za neETS in ETS sektor, znašala 73,7 TWh in se je zmanjšala že tretje leto zapored, tokrat za 5,5 %. Od ciljne vrednosti za leto 2020 je bila nižja za 11,1 %. Raba končne energije se je leta 2020 zmanjšala drugo leto zapored, tokrat za 9,2 %, in je bila 13,2 % pod indikativno ciljno vrednostjo za leto 2020. K znatnemu zmanjšanju rabe tako končne kot tudi primarne energije je prispevalo predvsem izvajanje ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2.

Obvezujoči cilj na ravni primarne energije in indikativni cilj na ravni končne energije sta bila leta 2020 tako dosežena. Za doseganje dolgoročnih ciljev bo treba čim prej razklopiti rabo končne energije in bruto domači proizvod, zato je obvladovanje rabe končne energije v obdobju do leta 2030 odločilno. Še zlasti velja to za promet, ki je leta 2020 kljub znatnemu zmanjšanju rabe končne energije za 18,5 % še vedno predstavljal največji, 36-odstotni delež skupne rabe končne energije, pa tudi za industrijo, kjer je trend rabe končne energije od vključno leta 2014 dalje, z izjemo leta 2020, naraščajoč, in gospodinjstva, ki so edini sektor, kjer v letu 2020 indikativni sektorski cilj ni bil dosežen. V vseh sektorjih je treba zato **takoj zagotoviti izvajanje ukrepov v polnem obsegu**, kot je to že načrtovano z *NEPN* in *DSEPS 2050*. Gre za trenutno izvedljive ukrepe, ki jih bo treba s prenovo *NEPN* tudi zaradi novih, še bolj ambicioznih ciljev, nadgraditi in dopolniti s paketom ukrepov za izvedbo do leta 2030. Ukrepi bodo vključevali nove trajnostne prakse, kot so delo od doma, daljša življenjska doba in kakovost izdelkov ter druge, ki zagotavljajo vsaj enako blaginjo z manjšo rabo energije in materiala ter posledično z manj emisijami TGP.

Kljub doseženim ciljem na področju rabe primarne in končne energije pa **Slovenija leta 2020 ni dosegla svojega cilja na področju energetske prenove 3 % skupne tlorisne površine stavb v lasti in rabi osrednje vlade letno.** Leta 2020 je bilo prenovljenih le 2.528 m² površine, skupno v obdobju 2014–2020 pa le 66.022 m² ali 34 % ciljne vrednosti. V letu 2021 se je stanje še poslabšalo. **Energetska prenova stavb je eden od pomembnih ukrepov za zmanjševanje rabe energije in emisij TGP, zato je treba izvajanje instrumentov na tem področju okrepiti, pospešiti in razširiti v skladu z načrtovanim v *DSEPS 2050*.** Še zlasti je treba okrepiti energetske prenovalne javnih stavb, tudi s pripravo programa energetske učinkovitosti za javni sektor, zagotovitev sistemskih finančnih vira za projekte energetske prenove stavb ožjega javnega sektorja in nadgradnjo obstoječe projektne pisarne za energetske prenovalne javnih stavb z nalogami sistemskih pospeševalca projektov energetske prenove javnih stavb in skrbnika programa kakovosti. V stanovanjskem sektorju je treba okrepiti in izboljšati energetske prenovalne večstanovanjskih stavb in v ta namen vzpostaviti projektno pisarno za pripravo projektov energetske prenove večstanovanjskih stavb in jamstveno shemo za njihovo lažjo izvedbo ter aktivno razvijati nove finančne instrumente in nove modele financiranja.

Za doseganje večjih učinkov programov Eko sklada za gospodinjstva, je treba pripraviti finančni načrt spodbujanja ukrepov za to ciljno skupino, Eko sklad kadrovsko okrepiti in zagotoviti dovolj sredstev za izvajanje povečanega obsega programov. To je pomembno tudi zaradi izpolnjevanja ciljev v okviru sistema obveznosti energetske učinkovitosti. Ta se izvaja v okviru sheme obveznega doseganja prihrankov končne energije za zavezance in alternativnega ukrepa, to je programa spodbud Eko sklada. **Prihranki energije, doseženi v okviru te obveznosti, so cilj na letni ravni leta 2020 preseгли, na kumulativni ravni pa cilj za to leto ni bil dosežen.** Zaostanek, ki je predvsem posledica premajhnih prihrankov v okviru alternativnega ukrepa v obdobju do vključno leta 2018, je znašal sicer le 1,7 %. Obveznost se bo nadaljevala tudi v obdobju do leta 2030. Pravne podlage za delovanje sheme v novem obdobju so bile vzpostavljene z *Zakonom o učinkoviti rabi energije (ZURE)*¹³, ki ureja področje učinkovite rabe energije od konca leta 2020 dalje.

Cilji na področju izrabe obnovljivih virov energije

Leta 2020 je delež OVE v bruto rabi končne energije znašal 24,1 %. S tem je bil za 4,3 odstotne točke višji kot leta 2005 in hkrati 0,9 odstotne točke nižji od zastavljenega cilja za leto 2020. V prometu se je delež OVE od leta 2005 povečal za 10,1 odstotnih točk in je leta 2020 znašal 10,9 %, s čimer je bil cilj za to leto dosežen.

Ciljni delež OVE leta 2020 ni bil dosežen. Da bi izpolnila svojo obveznost, je morala Slovenija nastalo vrzel zapolniti z dokupom statističnega prenosa. Dokler vrzeli ne bomo zapolnili, bodo takšni dokupi ponovno potrebni. Pri tem lahko pričakujemo, da bo zanje treba nameniti več denarja. Relativno majhen zaostanek za ciljem je namreč tudi posledica izvajanja ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2, ki je vplivalo na zmanjšanje rabe goriv, zato lahko ob normalizaciji stanja pričakujemo povečanje zaostanka za ciljem. Obenem je poleg večje vrzeli mogoče pričakovati tudi višjo ceno statističnih prenosov, tako zaradi okoliščin, povezanih z rusko-ukrajinsko krizo, kot tudi zaradi predvidoma večjega povpraševanja.

Zaradi doseganja ciljev leta 2030 in prehoda v podnebno nevtralnost do sredine stoletja, mora Slovenija takoj okrepiti izvajanje vseh sprejetih ukrepov za spodbujanje izrabe OVE, drugače bo namesto spodbud za izvajanje ukrepov, sredstva, potrebna za doseganje okoljskih ciljev v Sloveniji, še naprej namenjala za statistične prenose oz. nakupe v tujini. Za ukrepe, ki se izvajajo v Sloveniji, so sicer za spodbujanje tudi potrebna javna sredstva, vendar pa imajo ta javna sredstva vrsto prednosti pred nakupom statističnih prenosov v tujini: učinki so trajni, saj prispevajo k povečanju deleža OVE v celotni življenjski dobi projektov. Poleg tega imajo investicije tudi multiplikativne učinke, in sicer zlasti na zaposlenost v času izgradnje projektov, skladnejši regionalni razvoj, zmanjšanje uvozne odvisnosti in druge.

Na področju rabe OVE je bil leta 2021 sprejet *Zakon o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije (ZSROVE)*¹⁴.

13 Ur. l. RS, št. [158/20](#)

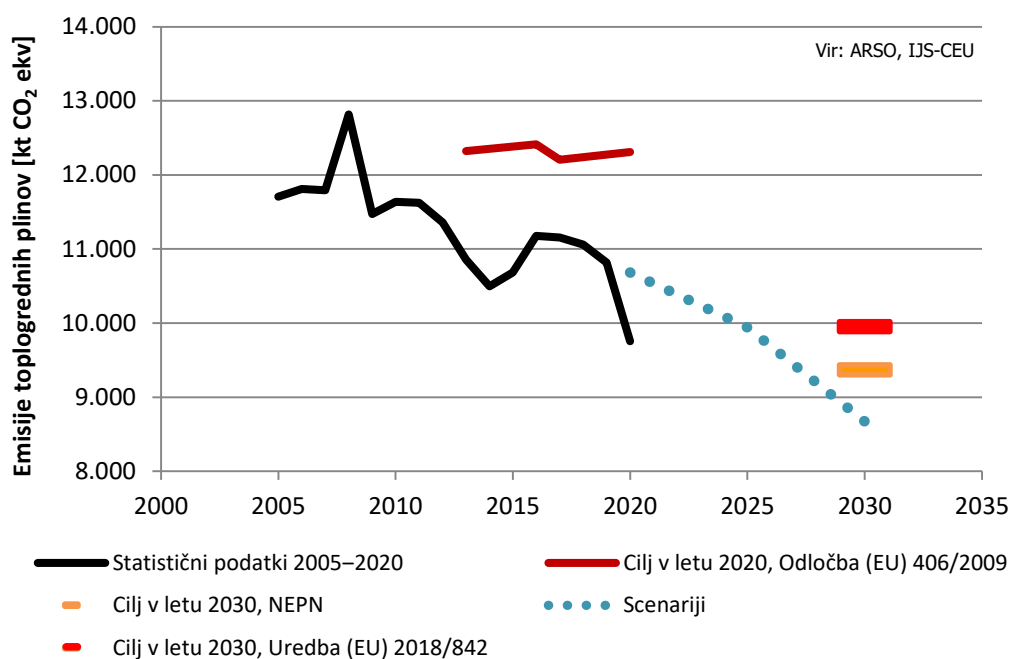
14 Ur. l. RS, št. [121/21](#) in [189/21](#)

2 Ocena doseganja ciljev

2.1 Doseganje ciljev na področju razogljičenja – emisije TGP

2.1.1 Doseganje letnih ciljev po odločbi 406/2009/ES

CILJ ZA LETO 2020	Emisije toplogrednih plinov v sektorju neETS se ne bodo povečale za več kakor 4 % glede na leto 2005
CILJ ZA LETO 2030¹⁵	Emisije toplogrednih plinov v sektorju neETS se bodo zmanjšale za vsaj 20 % glede na leto 2005

Slika 1: Gibanje emisij neETS v obdobju 2005–2020 ter cilja za leti 2020 in 2030 (Vir: ARSO, IJS-CEU)

Cilj Slovenije do leta 2020 je, da se emisije toplogrednih plinov ne bodo povečale za več kakor 4 % glede na leto 2005, in se nanaša na emisije neETS, to so emisije iz virov, ki niso vključeni v evropsko shemo za trgovanje z emisijami (EU-ETS)¹⁶. Obveznosti so določene za celotno obdobje 2013–2020, ciljna vrednost za leto 2013 znaša 12.324 kt CO₂ ekv, za leto 2020 pa 12.307 kt CO₂ ekv, cilji za vmesna leta sledijo linearnemu povečevanju med tema letoma.

V letu 2020 so emisije iz virov po Odločbi 406/2009/ES znašale 9.754 kt CO₂ ekv (Slika 1) in so bile od letnega cilja nižje za 20,7 %. **Slovenija je cilj za leto 2020 tako dosegla in ga preseгла.** V letu 2020 so se emisije zmanjšale za 9,8 %. Veliko zmanjšanje emisij v tem letu

¹⁵ Vsi cilji za leto 2030 so iz NEPN-a.

¹⁶ Odločba 406/2009/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o prizadevanju držav članic za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, da do leta 2020 izpolnijo zavezo Skupnosti za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov (UL L št. 140 z dne 5.6.2009, stran 136).

je predvsem posledica okrnjene prometne aktivnosti zaradi pandemije koronavirusa. Prve ocene za leto 2021 pričakovano kažejo na ponovno povečanje emisij v tem letu.

Emisije toplogrednih plinov v sektorju neETS so leta 2020 predstavljale 61,5 % vseh emisij v Sloveniji, ki so znašale 15.851 kt CO₂ ekv. Omenjeni delež se je od leta 2005 povečal za 4,3 odstotne točke, v letu 2020 pa se je zmanjšal za 1,8 odstotne točke v primerjavi z letom 2019. V daljšem obdobju, od leta 2005 do leta 2020, so se emisije neETS zmanjšale precej manj (za 16,7 %) kot v sektorju ETS (za 30,3 %), kar je posledica gibanj emisij v prometu.

Cilji po Odločbi 406/2009/ES tudi ne vključujejo emisij in ponorov toplogrednih plinov v sektorju raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo (LULUCF). Leta 2020 je ta sektor kot celota predstavljal neto ponor velikosti -4.736 kt CO₂ ekv. Vir ponorov so bili travinje in pridobljeni lesni proizvodi, največ emisij v sektorju pa so prispevali gozdna zemljišča, njivske površine in naselja.

2.1.2 Doseganje sektorskih ciljev OP TGP

Emisije neETS so se leta 2020 zmanjšale v sektorjih promet, proizvodnja električne energije in toplote ter v sektorju odpadkov. V sektorjih industrija, kmetijstvo in široka raba so se emisije malenkostno povečale.

V prometu, ki ima največji, 47-odstotni delež v emisijah neETS, se trend spreminja. Potem, ko so emisije v letu 2017 dosegle najvišjo vrednost v opazovanem obdobju in so bile skoraj 5 odstotnih točk nad ciljno vrednostjo v letu 2020, so se po 0,4-odstotnem zmanjšanju v letu 2018, 3,6-odstotnem v letu 2019 in celo 18,7-odstotnem v letu 2020, povsem obrnile in končale 23 odstotnih točk pod ciljno vrednostjo za leto 2020. Indikativni cilj je bil tako dosežen, vendar pa njegovo doseganje ni posledica ukrepov na področju prometa, temveč predvsem zunanjih okoliščin zaradi svetovne pandemije koronavirusa. Potrebno je zagotoviti dolgoročno obvladovanje emisij v prometu, ki so kratkoročno zelo odvisne zlasti od razmerij med cenami pogonskih goriv v Sloveniji in sosednjih državah. Sektor ostaja kritičen z vidika doseganja srednjeročnih ciljev v letu 2030 in vmesnih letnih ciljev.

V **kmetijstvu**, ki je v emisijah neETS predstavljal 17,7 %, so bile emisije leta 2020 za 4,7 odstotne točke pod ciljno vrednostjo za leto 2020 in so se glede na preteklo leto povečale za 0,2 %. Dolgoročni trendi so stabilni, spremembe počasne. Emisije v tem sektorju so leta 2020 dosegle zastavljeni indikativni cilj.

Emisije v **široki rabi** so se v obdobju 2005–2014 znatno zmanjšale, sledili sta dve leti rasti, v obdobju 2017–2019 pa so se ponovno zmanjševale in v letu 2020 ostale skoraj nespremenjene. Letno povečanje je bilo leta 2020 le 0,1-odstotno. Še vseeno pa indikativni cilj za leto 2020 v tem sektorju ni bil dosežen, zaostanek je 2,7 odstotne točke. Tudi temu sektorju bo z vidika doseganja srednjeročnih ciljev v letu 2030 in vmesnih letnih ciljev potrebno posvetiti dodatno pozornost.

Emisije v **industriji neETS** so se leta 2020 povečale za 0,1 %. V tem sektorju od leta 2013 ni mogoče zaslediti trenda večjega zmanjševanja, kar je posledično pripeljalo do tega, da indikativni cilj za leto 2020 ni bil dosežen. Zaostanek za ciljem je 19,8 odstotnih točk. Sektor ima v emisijah neETS 12,1-odstotni delež, ki se povečuje.

Sektor **proizvodnje električne energije in toplote**, ki vključuje manjše sisteme daljinskega ogrevanja in v emisijah neETS predstavlja le 5-odstotni delež, je leta 2020 dosegel indikativni emisijski sektorski cilj.

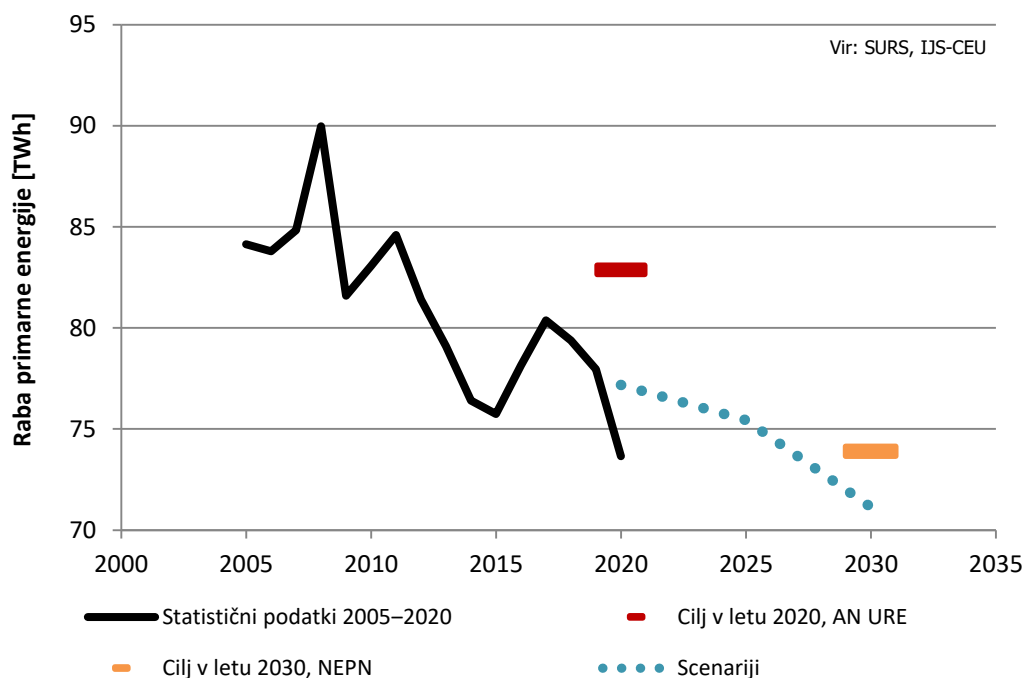
Emisije iz **ravnanja z odpadki** so se v celotnem obdobju, z izjemo leta 2015, zmanjševale skladno z indikativnim sektorskim ciljem do leta 2020, v letu 2020 so se zmanjšale za 4,7 %. Sektorske emisije so tako dosegle indikativni cilj za leto 2020.

Za več informacij o doseganju ciljev na področju zmanjševanja emisij TGP glej **Zvezek 1: Ocena doseganja ciljev, poglavje 1**.

2.2 Doseganje ciljev na področju energetske učinkovitosti¹⁷

2.2.1 Raba primarne energije – 3. člen EED

CILJ ZA LETO 2020	Raba primarne energije ne bo presegla 82,86 TWh (7,125 mio toe)
CILJ ZA LETO 2030¹⁵	Raba primarne energije ne bo presegla 73,9 TWh (6,356 mio toe)

Slika 2: Gibanje rabe primarne energije v obdobju 2005–2020 ter cilja za leti 2020 in 2030 (Vir: SURS, IJS-CEU)

Skladno s 3. členom Direktive o energetske učinkovitosti (EED)¹⁸ si je Slovenija v okviru Nacionalnega akcijskega načrta za energetske učinkovitost za obdobje 2014–2020 (AN URE)¹⁹ zastavila cilj izboljšanja energetske učinkovitosti do leta 2020 tako, da raba primarne energije leta 2020 ne bo presegla 82,86 TWh (7,125 mio toe). Cilj je obvezujoč in se nanaša na skupno rabo primarne energije v sektorjih neETS in ETS. Za leto 2030 je cilj na ravni primarne energije indikativen.

Raba primarne energije je leta 2020 znašala 73,7 TWh in se je zmanjšala že tretje leto zapored, tokrat za 5,5 % (Slika 2). Doseženo zmanjšanje je največje v opazovanem obdobju 2010–2020 in je predvsem posledica izvajanja ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2, medtem ko je bila proizvodnja električne energije v primerjavi z letom prej večja. Leto 2020, ko je bila tudi absolutno gledano dosežena najnižja vrednost v obdobju po

¹⁷ Cilji na področju energetske učinkovitosti so trenutno opredeljeni v okviru 3., 5. in 7. členu EED. S prenovi EED v okviru svežnja predlogov predpisov *Pripravljeni na 55* (»Fit for 55«) iz julija 2021 (glej tudi *Zvezek 0: Ocena doseganja ciljev, poglavje 4*), bodo to predvidoma urejali 4., 6. ter 8., 9. in 10. člen EED.

¹⁸ Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetske učinkovitosti, spremembi Direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi Direktiv 2004/08/ES in 2006/32/ES, [UL L 315 z dne 14. 11. 2012, str. 1, prečiščena različica \(2013-07-01\)](#)

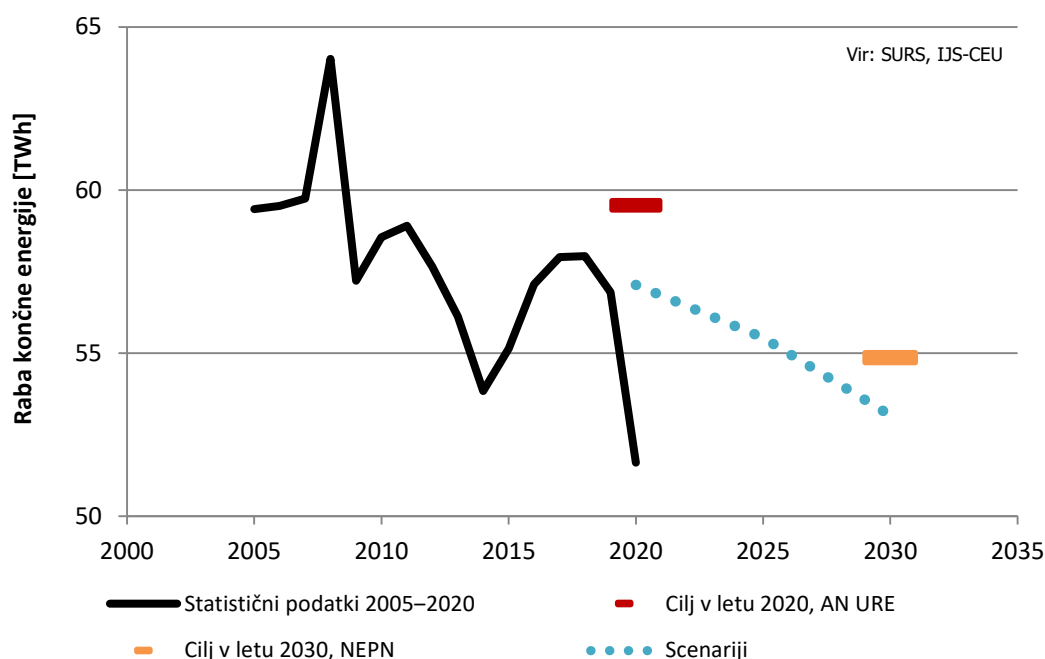
¹⁹ http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ure/an_ure_2020_sprejet_maj_2015.pdf, maj 2015, in http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/an_ure/an_ure_2017-2020_final.pdf, december 2017

letu 2000, zato tudi za zasledovanje trendov ni reprezentativno. V obdobju 2010–2020 se je raba primarne energije sicer zmanjšala za 11,3 % in je bila leta 2020 kar 11 % pod ciljno vrednostjo za to leto. **Cilj izboljšanja energetske učinkovitosti do leta 2020 v skladu z EED in AN URE je bil tako leta 2020 dosežen.**

Trendi rabe primarne energije sicer, z nekaj odstopanji, približno sledijo trendom rabe končne energije (poglavje 2.2.2), zato lahko že kratkotrajna, a velika rast rabe končne energije v katerem izmed sektorjev, povzroči tudi rast rabe primarne energije.

2.2.2 Raba končne energije – 3. člen EED

CILJ ZA LETO 2020	Raba končne energije ne bo presegla 59,52 TWh (5,118 mio toe)
CILJ ZA LETO 2030¹⁵	Raba končne energije ne bo presegla 54,9 TWh (4,717 mio toe)

Slika 3: Gibanje rabe končne energije v obdobju 2005–2020 ter cilja za leti 2020 in 2030 (Vir: SURS, IJS-CEU)

Poleg cilja na ravni rabe primarne energije, si je Slovenija v okviru AN URE zastavila tudi indikativni cilj na ravni rabe končne energije, in sicer tako, da skupna raba končne energije v letu 2020 ne bo presegla 59,52 TWh (5,118 mio toe). Cilj je indikativen in se nanaša na skupno rabo končne energije v sektorjih neETS in ETS. Za leto 2030 je cilj na ravni končne energije obvezujoč.

Raba končne energije je leta 2020 znašala 51,6 TWh in se je zmanjšala drugo leto zapored, tokrat za 9,2 % glede na leto prej (Slika 3). Podobno kot pri rabi primarne energije, in iz istega razloga, je bilo tudi doseženo zmanjšanje na ravni rabe končne energije največje v opazovanem obdobju 2010–2020, absolutno gledano pa dosežena najnižja vrednost v obdobju po letu 2000. V obdobju 2010–2020 se je raba končne energije sicer zmanjšala za slabih 12 % in je bila leta 2020 kar 13 % pod ciljno vrednostjo za to leto. **Indikativni cilj na**

ravni rabe končne energije, ki si ga je Slovenija zastavila v skladu z EED in AN URE, je bil leta 2020 tako dosežen.

V letu 2020 je prišlo do povečanja rabe končne energije samo v gospodinjstvih, v vseh ostalih sektorjih se je raba končne energije zmanjšala. Raba končne energije v **prometu**, ki s 36 % še naprej predstavlja največji delež v strukturi rabe končne energije, se je leta 2020 zaradi zmanjšanja prometne aktivnosti kot posledice okoliščin, povezanih s pandemijo koronavirusa, zmanjšala za 18,5 % glede na predhodno leto. Z 18,5 TWh je bila raba končne energije v prometu tako 27,6 % pod indikativno ciljno vrednostjo za leto 2020. **V prometu je bil indikativni cilj v letu 2020 tako dosežen.** Dogajanje v prometu je potrebno zaradi omejenega vpliva in spremenljivosti rabe končne energije ter predvsem ciljev, zastavljenih do leta 2030 in sredine stoletja, pazljivo spremljati.

Raba končne energije se je leta 2020 zmanjšala tudi v **industriji**, in sicer za 4,8 % glede na leto prej, in je bila s 14,6 TWh 3,7 % pod ciljno vrednostjo za to leto. **Zaradi pandemije koronavirusa je bil indikativni cilj za leto 2020 tako dosežen.** Potem, ko se je dodana vrednost v industriji od vključno leta 2014 dalje stalno povečevala, z njo pa zaradi večje gospodarske aktivnosti tudi raba končne energije, se je leta 2020 zmanjšala za 2,6 %. V obdobju 2010–2020 se je dodana vrednost povečala za 23,3 %, medtem ko se je raba končne energije celo nekoliko zmanjšala, za slab odstotek. Povečanje rabe energije v letu 2018 je bilo delno tudi posledica izboljšanja zajema statističnih podatkov o rabi energije v tem sektorju.

Kljub temu, da se je raba končne energije v **gospodinjstvih** v obdobju 2010–2020 zmanjšala za 21,4 %, je bila **leta 2020 z 12,5 TWh še vedno 0,4 TWh oz. 3 % nad indikativnim ciljem za leto 2020, ki tako ni bil dosežen.** Po treh letih zmanjševanja, se je raba končne energije v gospodinjstvih leta 2020 povečala za 1,4 %, kar lahko pripišemo pandemiji koronavirusa in izvajanju ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2, zaradi česar smo doma preživeli več časa. Če rabo končne energije v gospodinjstvih za ogrevanje v obdobju 2010–2020 uravnotežimo s faktorjem klimatske korekcije, ugotovimo, da je raba končne energije v tem sektorju leta 2020 glede na leto prej ostala na enaki ravni.

Raba končne energije v **storitvah** je izrazito spremenljiva, kar je posledica načina spremljanja – rabe končne energije v storitvah se ne spremlja, ampak se jo izračuna kot ostanek v energetske bilanci. Raba končne energije v storitvah se je leta 2020 zmanjšala za 7,2 % glede na leto prej, na 6 TWh. Na zmanjšanje rabe je tokrat najbolj vplivala pandemija koronavirusa. Raba končne energije v storitvah je bila leta 2020 za **618 GWh oz. 9,3 % pod indikativnim ciljem za leto 2020, s čimer je bil cilj dosežen.**

2.2.3 Stavbe javnih organov kot zgled – 5. člen EED

**CILJ ZA VSA LETA
DO LETA 2030**

Energetska prenova 3 % skupne tlorisne površine stavb v lasti in rabi osrednje vlade letno

5. člen EED določa, da vsaka država članica zagotovi, da se od 1. januarja 2014 naprej vsako leto energetske prenove **3 % skupne tlorisne površine stavb v lasti in rabi osrednje vlade, ki se ogrevajo in/ali ohlajajo**, ali pa sprejme alternativne stroškovno učinkovite ukrepe, s katerimi se doseže enako izboljšanje energetske učinkovitosti državnih stavb.

V skladu z evidenco stavb v lasti in uporabi osrednje vlade znaša površina stavb osrednje vlade, ki imajo uporabno tlorisno površino večjo kot 250 m², 965.103 m². To ob predpostavki, da so vse površine potrebne obnove, pomeni, da je treba letno prenoviti 28.953 m² površine oz. v obdobju 2014–2021 skupno 231.625 m². Dejansko se cilj po letih spreminja, in sicer tako zaradi posodobitev evidence stavb ožjega javnega sektorja kot tudi zaradi zmanjševanja površin, potrebnih energetske prenove, zaradi že izvedenih projektov. Cilj za obdobje 2014–2021, določen ob upoštevanju teh dejavnikov, znaša tako 223.321 m².

Leta 2021 ni bilo zaključenih energetske prenov, tako da je skupna prenovljena površina ostala pri 66.022 m² prenovljene površine iz leta 2020 oz. pri le 30 % ciljne vrednosti za obdobje 2014–2021. Načrtovani letni cilj prenove je bil v obdobju 2014–2021 tako dosežen samo leta 2018, kumulativno pa nikoli.

Po podatkih projektne pisarne za energetske prenovi stavb pri MzI zaenkrat kaže, da bo v obdobju 2014–2023 skupno prenovljenih 115.675 m² površine ali le 42 % za to obdobje načrtovane vrednosti 275.055 m². Obveznost prenove 3 % skupne tlorisne površine stavb v lasti in rabi osrednje vlade se nadaljuje tudi v obdobju do leta 2030.

2.2.4 Sistemi obveznosti energetske učinkovitosti – 7. člen EED

CILJ ZA LETO 2020	Kumulativni prihranek energije v obdobju 2014–2020 bo znašal 11.596 GWh
CILJ ZA LETO 2030¹⁵	Kumulativni prihranek energije v obdobju 2021–2030 bo znašal 25.230 GWh

Slovenija obveznosti iz 7. člena EED izvaja v okviru sheme obveznega doseganja prihrankov končne energije za zavezance in alternativnega ukrepa. Obveznost doseganja prihrankov energije je bila za leto 2020 za prvi ukrep določena v višini 0,75 % prodane energije v preteklem koledarskem letu²⁰, za alternativni ukrep pa se višina predvidenega prihranka ne spreminja in znaša 262 GWh. Skupni kumulativni cilj za leto 2020 v skladu z AN URE znaša 11.596 GWh, od tega za alternativni ukrep 7.336 GWh.

Prihranki v okviru sheme obveznega doseganja prihrankov končne energije pri končnih odjemalcih za dobavitelje električne energije, toplote, plina ter tekočih in trdnih goriv končnim odjemalcem (zavezanci), in alternativnega ukrepa, to je programa spodbud, ki jih za ukrepe učinkovite rabe energije (URE) in izrabe obnovljivih virov energije (OVE) namenja Eko sklad, Slovenski okoljski javni sklad (Eko sklad), so leta 2020 znašali skoraj 634,4 GWh, od tega so jih zavezanci dosegli 47 % oz. 295,5 GWh, Eko sklad pa skoraj 339 GWh, s čimer je s svojimi programi v opazovanem obdobju že drugo leto zapored dosegel zastavljeni letni cilj iz AN URE za alternativni ukrep. **Doseženi prihranki so cilj za to leto, ki je bil 523 GWh končne energije, presegli za 21 %. Na kumulativni ravni cilj ni bil dosežen**, saj je bilo s prihranki doseženih 98 % skupne ciljne kumulativne vrednosti 11.596 GWh za obdobje 2014–2020. Zaostanek za ciljem, ki je predvsem posledica premajhnih prihrankov v okviru alternativnega ukrepa v obdobju do vključno leta 2018, sicer ni bil znaten, znašal je 192 GWh.

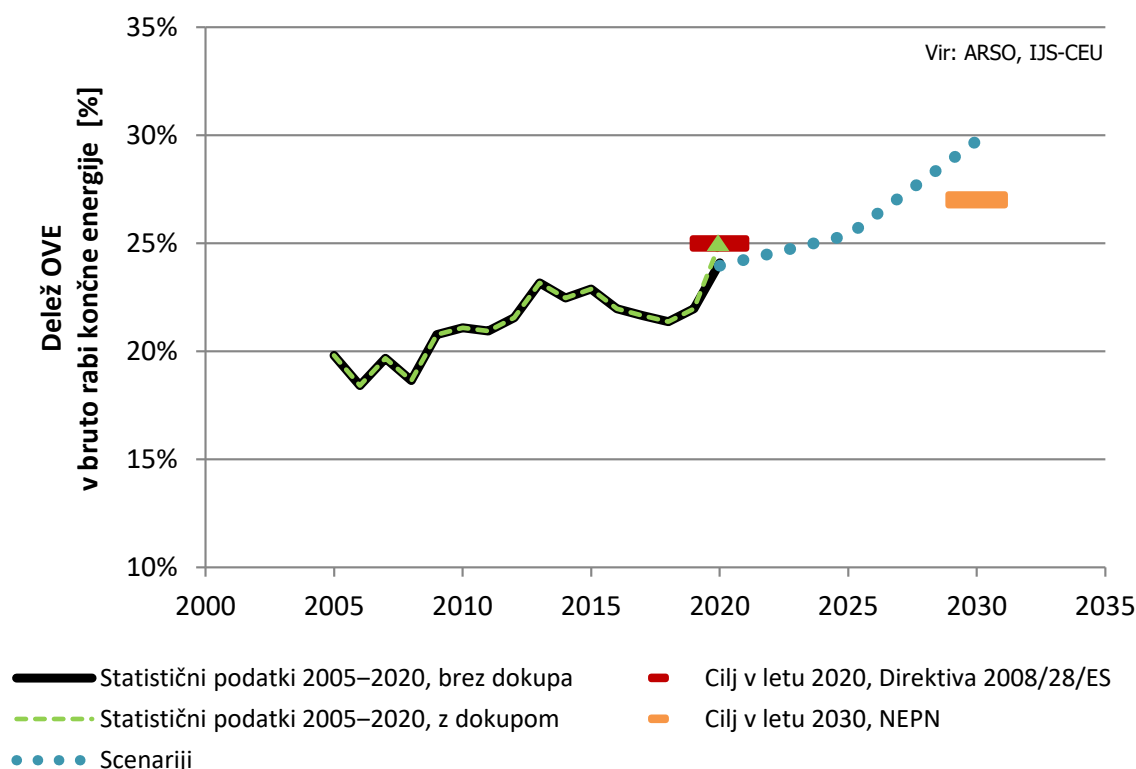
²⁰ Uredba o zagotavljanju prihrankov energije (Uradni list RS, št. št. [96/14](#) in [158/20](#) – ZURE), 4. člen

Za več informacij o doseganju ciljev na področju energetske učinkovitosti glej [Zvezek 1: Ocena doseganja ciljev, poglavje 2](#).

2.3 Doseganje ciljev na področju razogljičenja – OVE

2.3.1 Doseganje ciljnega deleža OVE

CILJ ZA LETO 2020	25-odstotni delež OVE v bruto rabi končne energije
CILJ ZA LETO 2030	27-odstotni delež OVE v bruto rabi končne energije

Slika 4: Gibanje deleža OVE v obdobju 2005–2020 ter cilja za leti 2020 in 2030 (Vir: ARSO, IJS-CEU)

Slovenija ima na področju obnovljivih virov energije zastavljen cilj in pripravljen Akcijski načrt za obnovljive vire energije za obdobje 2010–2020 (AN OVE)²¹, oboje kot posledica izvajanja skupne politike EU. Države članice so z Direktivo 2009/28/ES²² sprejele po dva pravno obvezujoča cilja do leta 2020, cilj Slovenije je doseči 25-odstotni delež OVE v bruto rabi končne energije in 10-odstotni delež OVE v prometu.

Leta 2020 je Slovenija z upoštevanjem proizvodnje energije iz OVE v Sloveniji dosegla 24,1-odstotni delež OVE v bruto rabi končne energije, kar je 4,3 odstotne točke več kot leta 2005 in 2,1 odstotne točke več kot leto prej. **Za doseg 25-odstotnega zavezujočega nacionalnega ciljnega deleža OVE po Direktivi 2009/28/ES je Slovenija manjkajočo proizvodnjo iz OVE dokupila.** K znatnemu povečanju deleža OVE leta 2020 je močno pripomoglo izvajanje ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2, kar je vplivalo

21 Akcijski načrt za obnovljive vire energije za obdobje 2010–2020, julij 2010, http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/AN_OVE/AN_OVE_2010-2020_final.pdf

22 Direktiva 2009/28/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2009 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov, spremembi in poznejši razveljavitvi direktiv 2001/77/ES in 2003/30/ES; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009L0028&from=SL>

na močno znižanje rabe končne energije. Za predvidenim razvojem še vedno bistveno zaostaja delež pri proizvodnji električne energije.

2.3.2 Doseganje sektorskih ciljev deleža OVE

CILJ ZA LETO 2020	10-odstotni delež OVE v končni rabi energije v prometu
CILJ ZA LETO 2030	21-odstotni delež OVE v končni rabi energije v prometu

Sektorji na področju izkoriščanja OVE so raba električne energije, ogrevanje in hlajenje ter promet. Največji delež OVE, ki je leta 2020 znašal 35,1 %, je v **rabi električne energije**. To je za 4,2 odstotnih točk manj od ciljne vrednosti za leto 2020. V obdobju 2005–2020 je bil dosežen napredek, delež električne energije iz OVE se je povečal za 6,4 odstotnih točk. Kljub vsemu je to edini sektor, v katerem cilj ni bil dosežen. Zaostanek je posledica počasnejše dinamike izgradnje novih kapacitet za proizvodnjo električne energije iz OVE pri vseh virih (HE, veter, trdna biomasa, bioplin), razen pri soncu.

Z 32,1 odstotnim deležem OVE v bruto rabi končne energije **za ogrevanje in hlajenje** v letu 2020 je bila ciljna vrednost za leto 2020 presežena. V obdobju 2005–2020 se je delež povečal za 5,7 odstotnih točk. Razlog za to gre iskati zlasti v manjši rabi toplote, ta se je od leta 2005 zmanjšala za 30 %, najbolj v industriji, vendar se je zmanjšala tudi raba OVE za ogrevanje in hlajenje, in sicer za 15 %. Zaskrbljujoč je trend pri deležu OVE v tem sektorju od leta 2015 naprej, saj se delež še naprej zmanjšuje.

Od leta 2005 do leta 2020 se je delež OVE **v prometu** povečal, in sicer največ med vsemi sektorji, za 10,1 odstotnih točk. Sektor je za 0,9 odstotne točke presegel zastavljen AN OVE cilj za leto 2020.

Za več informacij o doseganju ciljev na področju izrabe obnovljivih virov energije glej **Zvezek 1: Ocena doseganja ciljev, poglavje 3.**

3 Pregled po sektorjih

V pregledu po sektorjih je za vsak sektor zajet pregled stanja, ki poleg doseganja indikativnega sektorskega cilja vključuje tudi glavne ugotovitve iz rezultatov kazalcev za leto 2020 in izvajanja instrumentov v letu 2021. Predstavljena so tudi ključna priporočila za izvajanje ukrepov v posameznem sektorju. **Splošno priporočilo *Podnebnega ogledala 2022* je, da je treba takoj okrepiti izvajanje podnebnih ukrepov, in sicer v polnem obsegu, kot je to že načrtovano s sprejetimi dokumenti kot sta *NEPN* in *DSEPS 2050*, saj bomo le tako lahko dosegli cilje, zastavljene do leta 2030, in izpeljali prehod v podnebno nevtralnost do sredine tega stoletja.**

3.1 Zelena gospodarska rast

CILJNA USMERITEV

Cilj je podpreti prehod v gospodarstvo, katerega rast ne temelji na povečani rabi naravnih virov in energije, ampak z učinkovitostjo in inovacijami zmanjšuje emisije toplogrednih plinov, izboljšuje konkurenčnost in spodbuja večjo varnost oskrbe z energijo.

3.1.1 Pregled stanja

Ključni cilj *NEPN* je izboljšanje energetske in snovne učinkovitosti v vseh sektorjih, ki se kaže v zmanjšani rabi energije in drugih virov, ta pa je ključna za prehod v podnebno nevtralno družbo. *NEPN* vključuje usmeritve za izvajanje ukrepov na področju razogljičenja, učinkovite rabe energije, energetske varnosti, notranjega trga energije ter tudi izpostavlja pomen raziskav, razvoja in inovacij. Sočasno se zasleduje tudi cilje za kakovostno dolgoročno trajnostno rast gospodarstva (razklop gospodarske rasti od emisij TGP) in za prehod v nizkoogljično gospodarstvo.

Hkrati je pomembno slediti tudi usmeritvam *Strategije razvoja Slovenije (SRS)*, ki prehod v **nizkoogljično krožno gospodarstvo uvršča med razvojne cilje države**, kar je ključno za dolgoročno zmanjševanje emisij TGP.

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za področje zelene gospodarske rasti so:

- Emisijska produktivnost, ki primerja gospodarsko rast z rastjo emisij TGP, se zadnjih nekaj let vztrajno izboljšuje, in sicer je v letu 2020 znašala 2,62 EUR/CO₂. Dosežen **napredek je še vedno prepočasen**, saj bilo v letu 2019 doseženih le 65 % emisijske produktivnosti EU.
- **Spodbude, ki so v nasprotju s ciljem zmanjševanja emisij TGP, so se v letu 2020 zmanjšale** in so ocenjene na približno 81 mio EUR. Še naprej ostajajo najbolj problematična vračila trošarin za dizelsko gorivo za komercialni namen (za tovorna vozila in vozila za prevoz potnikov), ki predstavljajo 37 % v skupnem obsegu spodbud, ki so v nasprotju s cilji zmanjšanja emisij TGP.
- Zaradi zaključka obdobja kohezijske politike 2014-2020, ki je bil glavni vir sredstev za spodbude za prehod gospodarstva v podnebno nevtralno družbo, so se tovrstni

instrumenti v letu 2021 izvajali le v omejenem obsegu. Pri pripravi *Načrta za okrevanje in odpornost (2021)* in nove kohezijske politike **še naprej ostaja problematično nezadostno usmerjanje sredstev v projekte s poudarkom na nizkoogljičnem gospodarstvu**, kar je tudi posledica neustrezno opredeljenih ciljev za te instrumente.

- Za nadaljevanje izvajanja instrumentov na področju Zelene gospodarske rasti so pomembni dokumenti: *Evropski zeleni dogovor* (sprejet konec 2019), *NEPN* (sprejet v začetku 2020) in tudi *Načrt za okrevanje in odpornost za blaženje negativnih učinkov pandemije COVID-2019* (sprejet v začetku 2021). **Omenjeni dokumenti zajemajo širok nabor ukrepov za zmanjševanje vplivov podnebnih sprememb, za doseganje neto ničelnih emisij ter naslavljajo tudi ozelenitev javnih financ**, ki neposredno vplivajo na področje zelene gospodarske rasti. V prihodnje lahko pričakujemo le še ambicioznejše cilje na tem področju (*Pripravljeni na 55*, REPowerEU), za katere pa je še potrebno priskrbeti ustrezne vire financiranja.

3.1.2 Priporočila

V nadaljevanju so navedena ključna priporočila za izvajanje ukrepov na področju zelene gospodarske rasti v prihodnje. Utemeljivte zanje in ostale informacije o zmanjševanju emisij TGP na tem področju so dostopne v **Zvezku 6: Večsektorski ukrepi, poglavje 1**.

PRIPOROČILO ZELENA GOSPODARSKA RAST 01/2022

IZVAJALEC
MOP, MF

Vpliv pandemije COVID-19 se v gospodarstvu še vedno kaže. **Nastala kriza naj okrepi ukrepanje in zasledovanje ciljev na področju zmanjševanja emisij TGP**. Ob nastali krizi je bil pripravljen in sprejet *Načrt za okrevanje in odpornost Slovenije (NOO)*, ki vključuje tudi zeleni prehod ter pametno, trajnostno in vključujočo rast. Za zmanjšanje podnebnih sprememb in s tem povezanih finančnih tveganj in škod je nujno potrebno zmanjševanje emisij TGP.

PRIPOROČILO ZELENA GOSPODARSKA RAST 02/2022

IZVAJALEC
MF, MOP, MKGP,
MzI, MGRT

Oblikovati je treba nizkoogljično krožno, vse-vključujoče gospodarstvo, ki temelji na trajnostnih potrošniških vzorcih (npr. ukrepe za spodbujanje lesno-predelovalne industrije, avtomobilska industrija – e-mobilnost, kmetijstvo – ekološka hrana ...). Problematika je zelo interdisciplinarna, saj vključuje vse sektorje, zato je:

1. na področju **zelenitve nacionalnega proračuna** treba aktivno pristopiti k pripravi celovitega načrta za preoblikovanje, ki naj sledi usmeritvam NEPN in Evropskega zelenega dogovora (presoja zakonodajnih predlogov in financiranja iz proračuna, pri čemer se upošteva vidike blaženja in prilagajanja podnebnim spremembam);
2. **ukinitev spodbud, ki so v nasprotju s ciljem zmanjševanja emisij TGP**, je treba ustrezno nasloviti s ciljno naravnanim načrtom za njihovo preoblikovanje.

PRIPOROČILO ZELENA GOSPODARSKA RAST 03/2022

IZVAJALEC

MGRT, SVRK, MZI, MIZŠ, ARRS, MOP (dodatno tudi Slovenski podjetniški sklad, SPIRIT)

1. V zvezi s programiranjem in posledično spremljanjem spodbud za prehod v nevtralno družbo bi bilo potrebno postaviti **konkretne cilje v zvezi s preходом v nizkoogljično gospodarstvo**, za kar je potrebno izboljšati stanje ustreznega znanja za pripravo in vključevanje primernih kriterijev in/ali meril v razpise. Izvajanje razpisov naj se iz gospodarskega resorja deloma prenese na resor, odgovoren za podnebje in energijo. Cilji naj vključujejo npr. delež sredstev, usmerjenih v zelene tehnologije, razvoj materialov, ki bodo nadomeščala ogljično bolj potratne (npr. les namesto drugih materialov, novi materiali z manj vključenega ogljika pri proizvodnji), razvoj proizvodnje novih OVE – sintezna goriva in s tem povezana konkretna znižanja emisij na enoto goriva in podobno. Pri investicijskih spodbudah je treba zahtevati ambiciozno doseganje energetske učinkovitosti (npr. od 30- do 50-odstotno izboljšanje energetske učinkovitosti).
2. Nadaljevati je potrebno s pripravo pilotno-demonstracijskih projektov in izvajanjem spodbud podjetjem za pripravo ali neposreden prehod v nizkoogljično družbo (NOD), kot je predvideno v vseh programskih dokumentih, vendar je potrebno **projekte izrazito usmeriti v tehnologije, ki bodo prispevale k prehodu v NOD** in s tem podprli zaveze, ki jih je Slovenija sprejela na področju zniževanja emisij TGP, deleža OVE in povečanja energetske učinkovitosti. Demonstracijske projekte je potrebno uvrstiti tudi v programe financiranja raziskav in razvoja preko MIZŠ in dati večjo prioriteto projektom, ki prispevajo k doseganju podnebnih ciljev.
3. Skladno z zahtevo Zakona o znanstvenoraziskovalni dejavnosti mora biti znanstvenoraziskovalna in inovacijska strategija določena v skladu s cilji in prioritetami, določenimi v strateških dokumentih države in EU. Vendar v letu 2022 sprejeta Znanstvenoraziskovalna in inovacijska strategija Slovenije 2030 posameznih prioritet ne navaja oziroma navaja le skladnost s strateškimi dokumenti Slovenije (NEPN), konkretnije določitve prioritet za področje prehoda v podnebno nevtralno družbo pa ni mogoče zaslediti. Zato je potrebno, da se v predvidenem roku (1 leto) **pripravi področne akcijske načrte uresničevanja ZRISS 2030 in v popolnosti upošteva strateške in akcijske načrte Slovenije na področju energetskega podnebnih ciljev**. Področje prehoda v podnebno nevtralno družbo mora postati eno od prioriternih področij pri financiranju raziskovalno-razvojnih programov in projektov, ki jih pripravljata MIZŠ in ARRS. Kriteriji izbire morajo upoštevati večjo

	<p>težo teh področij pri ocenjevanju, za kar je potrebno pripraviti natančnejša pojasnila ocenjevalcem.</p> <p>4. Kot je ugotovljeno v <i>Načrtu za okrevanje in odpornost</i>, je potrebno zagotoviti usklajenost ravnanja na področju prehoda v NOD na področju akterjev (ministrstva, programski dokumenti, sprejeti nacionalni energetske-podnebni načrti), saj gre za področje, ki se nanašajo na več resorjev. Struktura, ki bi to omogočala na dovolj visoki strokovni in politični ravni, tudi v letu 20210 še ni bila vzpostavljena. V razpisih se dosledno ločuje med dvema regijama, vzhodno in zahodno. V prihodnjih programskih dokumentih in razpisih je potrebno upoštevati, da se področje URE, OVE in prehoda v NOD ne more omejevati le na vzhodno regijo, kamor so se v zadnjih letih usmerjala pretežna sredstva, oziroma mora odločitev o usmerjanju sredstev za prehod v NOD temeljiti na analizi potreb. Ta problem je potrebno nasloviti tako pri pripravi naslednje finančne perspektive 2021–2027 kot tudi na nacionalni ravni, saj gre za pomemben presedan, da podjetja na razpisih niso obravnavana enakopravno. Prav tako je treba okrepiti pripravo razpisov z usposobljenimi (po potrebi zunanjimi) pripravljavci in presojevalci, s čimer bodo pripravljavci razpisov lahko ustrezno prevedli in prenesli zahteve na svoje delovno področje.</p>
--	---

PRIPOROČILO ZELENA GOSPODARSKA RAST 04/2022

[IZVAJALEC](#)
MOP

Višino okoljske dajatve za onesnaževanje zraka z emisijo ogljikovega dioksida je potrebno postopoma povečevati, skladno s cilji NEPN, oziroma naj se ta postopno povečuje skladno s ceno ETS kuponov. Opazen je vedno večji razkorak med višino CO₂ dajatve in ceno ETS kupona.

PRIPOROČILO ZELENA GOSPODARSKA RAST 05/2022

[IZVAJALEC](#)
MOP

Potrebna je **nadgradnja načrtovanja izvajanja ukrepov in porabe sredstev iz Sklada za podnebne spremembe**:

1. zagotoviti **ustrezno načrtovanje in izvajanje** ukrepov (npr. s pomočjo oblikovanja programske skupine);
2. zastavi naj se **merljive cilje** za vsak ukrep posebej (zmanjševanje emisij TGP ali druge ustrezne količinske cilje);
3. potrebno je zagotoviti **spremljanje učinkov izvedenih ukrepov**.

3.2 Promet

CILJ ZA LETO 2020	Zmanjšanje emisij TGP za 9 % do leta 2020 glede na leto 2008 z uveljavljanjem trajnostnega prometa oz. emisije toplogrednih plinov v prometu se ne bodo povečale za več kakor 27 % glede na leto 2005
CILJ ZA LETO 2030²³	Emisije toplogrednih plinov v prometu se ne bodo povečale za več kakor 12 % glede na leto 2005

3.2.1 Pregled stanja

Sektor promet predstavlja daleč največji vir, v letu 2020 kar 47 % emisij TGP po Odločbi 406/2009/ES. Delež sektorja je bil še leta 2005 samo 38-odstoten. Večina emisij je iz cestnega prometa. Promet je, poleg sektorja kmetijstvo, edini sektor, v katerem so se emisije v obdobju 2005–2020 povečale, in sicer za 175 kt CO₂ ekv oz. 4 %. V ostalih sektorjih skupaj so se emisije v istem obdobju zmanjšale za 2.136 kt CO₂ ekv. Leta 2020 so emisije v prometu znašale 4.581 kt CO₂ ekv in so se glede na prejšnje leto zmanjšale za 18,7 %, glede na leto 2018 pa za 21,6 %. Nižje emisije v letu 2020 so predvsem posledica velikega zmanjšanja prometne aktivnosti zaradi sprejetih ukrepov ob epidemiji COVID-19, v manjši meri pa tudi zaradi upočasnitve rasti domačega potniškega in tovornega prometa, povečanja učinkovitosti vozil ter povečanja deleža biogoriv v pogonskih gorivih v prometu, kar lahko pripišemo izvajanju ukrepov, ter tudi nižje prodaje goriv tujim vozilom.

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za sektor promet so:

- Pri specifičnih emisijah novih vozil je po dveh letih povečevanja leta 2020 ponovno prišlo do zmanjšanja za skoraj 10 %, in sicer zaradi znižanja specifičnih emisij vozil z motorji z notranjim zgorevanjem in povečanja deleža električnih vozil. Povprečne emisije vseh vozil so se po rasti v letih 2018 in 2019 v letu 2020 nekoliko zmanjšale, vendar so za indikativnim ciljem za to leto še vedno znatno zaostale.
- V letu 2020 se je delež OVE v prometu četrto leto zaporedoma povečal in je znašal 10,9 %. **S tem je bil cilj iz OP TGP in Direktive 2009/28/EU za to leto dosežen.**
- **Število potniških kilometrov v javnem potniškem prevozu (JPP) je leta 2020 močno padlo in indikativni cilj za to leto ni bil dosežen.** V javnem potniškem prevozu po železnicah so se potniški kilometri v primerjavi z letom 2019 zmanjšali za 43,2 %. V medkrajevnem avtobusnem prevozu so se potniški kilometri zmanjšali za 59,0 %, v mestnem javnem potniškem prevozu pa za 56,9 %. Za vsako od teh skupin so dosežene vrednosti daleč najnižje v opazovanem obdobju, kar je posledica ukrepov zoper širjenje virusa SARS-CoV-2, ki so javni potniški promet močno prizadeli. Ukrep se po učinku na zmanjšanje emisij TGP uvršča med pomembnejše ukrepe v prometu.
- **Delež železniškega tovornega prevoza v skupnem tovornem prevozu z vsaj eno točko v Sloveniji je leta 2020 za indikativno ciljno vrednostjo zaostal za 3,5 odstotne točke.** Po zmanjšanju za 1 odstotno točko v letu 2018 in 0,4 odstotne

²³ Vsi cilji za leto 2030 so iz NEPN-a.

točke v letu 2019, se je delež leta 2020 še dodatno znižal za 2,3 odstotne točke. V obdobju 2011–2020 se je število prevoženih tonskih kilometrov v cestnem prevozu povečalo za 19,2 %, v železniškem prevozu pa za 13 %. Hitrejša rast cestnega prevoza od rasti železniškega tovornega prevoza ni skladna z zastavljenimi cilji.

- V letu 2021 je bil pripravljen **Zakon o upravljanju javnega potniškega prometa, v katerem je predvidena vzpostavitev gospodarske družbe v državni lasti, ki bo združila funkcije upravljanja v enem organu**. 6. aprila 2022 je bil Zakon sprejet v Državnem zboru in pomeni prvi korak za optimizacijo organizacije in upravljanja javnega potniškega prometa. Z ustanovitvijo upravljavca bo vzpostavljena trostopenjska struktura upravljanja (strateška, taktična in operativna raven), kot jo poznajo države s sodobno urejenimi sistemi javnega potniškega prometa. Poleg tega je bil objavljen razpis za podelitev novih koncesij za izvajanje gospodarske javne službe (GJS) medkrajevnega avtobusnega linijskega prometa, v katerem je standard dostopnosti povečan za 20 %. **Od leta 2021 je v veljavi tudi poenostavljen sistem subvencioniranih vozovnic za dijake, študente in udeležence izobraževanja odraslih**. Vse subvencionirane relacijske vozovnice so nadomeščene z eno samo vozovnico, ki velja za neomejeno število voženj na celotnem območju Slovenije. Namen teh sprememb je povečati privlačnost javnega potniškega prometa za mlade in ohraniti njihove potovalne navade tudi po koncu izobraževalnega procesa.
- **Leta 2021 je bil pripravljen in usklajen predlog Zakona o celostnem prometnem načrtovanju**, ki ureja cilje in načela celostnega prometnega načrtovanja, vrste celostnih prometnih strategij, njihovo vsebino in postopek priprave ter pravila za povezovanje prometnega in prostorskega načrtovanja. Glavni namen Zakona je zagotoviti sistem celostnega prometnega načrtovanja na vseh ravneh (lokalni, regionalni in državni) ter zagotoviti sistemski vir financiranja, zato pomeni pomemben korak naprej pri uveljavljanju trajnostne mobilnosti. Zakon še ni bil potrjen kljub načrtom, da se bo to zgodilo do konca leta 2021.
- Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko je objavila *Javni razpis za sofinanciranje projektov v okviru programa Blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, v skupni vrednosti več kot 15,5 milijona evrov*. Eden od pričakovanih rezultatov je »Izboljšano upravljanje trajnostne mobilnosti«, ki zajema dva učinka: »izvedeni ukrepi za izboljšanje regionalne trajnostne mobilnosti« ter »izdelani mobilnostni načrti za upravljanje trajnostne mobilnosti na lokacijah z veliko prometa«. Projekti so že izbrani in bodo v izvajanju do leta 2024.
- **V okviru OP EKP se je pod vodstvom MzI nadaljeval projekt »Mehki ukrepi trajnostne mobilnosti«**, ki ga sestavlja 5 ukrepov: kampanja za ozaveščanje in promocijo trajnostne mobilnosti, mobilnostni načrti za ustanove, zelena mestna logistika ter trajnostna parkirna politika, omejevanje prometa v mestnih jedrih in uporaba sodobnih tehnologij za upravljanje mobilnosti, ukrep trajnostna mobilnost v vrtcih in osnovnih šolah pa se je uspešno zaključil s pozitivnimi učinki na potovalne navade otrok. V okviru projekta *LIFE IP CARE4CLIMATE* so se izvajale aktivnosti, kot so prenovljene Nacionalne smernice za pripravo Občinske celostne prometne strategije, pilotni akcijski načrti upravljanja mestne logistike, pilotni Odprta in Šolska

ulica, nov predlog obračunavanja potnih stroškov in izboljšav na področju javnega potniškega prometa itd.

- **Na področju prostorskega načrtovanja je bil decembra 2021 sprejet nov Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3)**, MOP pa je pristopil k obravnavi nalog *Mesto kratkih poti – spodbujanje dostopnosti in Povezanost urbanega razvoja z javnim potniškim prometom – spodbujanje razporeditve dejavnosti in zaposlitvenih območij ob JPP*. Ob zaključku nalog v letu 2022 se predvideva priprava priporočil oziroma smernic kot del priporočil Državnega prostorskega reda.
- Na področju železniškega prometa je bila **sprejeta Vizija 2050+**, tj. **celovit dokument, ki obravnava razvoj železniške infrastrukture v naslednjih 50 letih. Vizija predlaga ukrepe in navaja možen, ne pa tudi dokončen predlog ukrepov**, ki obsegajo nadgradnjo železniškega omrežja, integracijo prometa, ločitev tovornega in potniškega prometa, nove povezave. Določa faznost, pogoje in potrebne vire za izvedbo. Za obdobje do leta 2035 je nabor ukrepov že zelo dorečen, v tem času pa se predlaga umestitev novih povezav v prostor. Priporoča se vsaj 450 milijonov evrov sredstev letno za realizacijo zastavljenih ciljev. Vlada RS je aprila 2021 sprejela nacionalni *Načrt za okrevanje in odpornost (NOO)*. Za sklop trajnostna mobilnost je v NOO namenjenih 311,9 milijonov evrov, od tega 218,9 milijonov nepovratnega dela; več kot 90 % vseh sredstev je namenjenih ukrepom v železniškem prometu.
- V letu 2021 se je začela nadgradnja več prog oziroma odsekov, npr. gorenjska proga (št. 20) in primorska proga (št. 50), vozlišče Pragersko in ŽP Grosuplje, nadaljujejo se projekti opremljanja z ETCS in daljinskim vodenjem ter nadgradnje na progi št. 30. Začela se je priprava dokumentacije za nadgradnje »železniškega območja ljubljanskih postaj« ter postopki umeščanja v prostor za nadgradnjo regionalnih prog št. 20 (kamniška proga) in 80 (dolenjska proga). **Nadaljevala se je menjava potniških garnitur s sodobnimi in hitrejšimi vlaki Stadler, do konca leta 2022 jih bo 52.**
- Z začetkom leta 2021 je stopil v veljavo nov *Zakon o davku na motorna vozila (ZDMV-1)*. S tem je bila sicer uveljavljena bolj progresivna lestvica za stopnje obdavčitve vozil glede na emisije CO₂, kot je to predvideno tudi z *NEPN*, vendar pa **nova lestvica nakupa emisijsko primernejših avtomobilov ne spodbuja dovolj.**
- Leta 2021 se je nadaljevalo spodbujanje izgradnje kolesarskih povezav in ustrezne podporne infrastrukture v okviru OP EKP. V sklopu *Dogovora za razvoj regij* je bilo potrjenih 68 projektov za izgradnjo 620 km povezav oziroma 360 km novogradenj v skupni vrednosti 278 milijonov evrov. Poleg tega je bilo odobrenih 33 projektov v okviru mehanizma CTN v mestnih občinah (skupna vrednost 45,7 milijonov evrov), v proračunu vlade RS pa je bilo namenjenih še več kot 6,6 milijonov evrov za kolesarske povezave. V začetku leta 2022 je bilo opravljeno evidentiranje državnega kolesarskega omrežja – skupno je bilo evidentiranih 4.069 km državnega kolesarskega omrežja (od tega je 2.057 km že določenega). Že označenih je 858 km povezav, v izvedbi je še 247 km. Zgrajenih povezav je 246 km, 87 km je v izvajanju, za 138 km pa poteka javno naročilo za gradnjo. Intenzivno se nadaljuje tudi priprava Strateškega načrta za razvoj kolesarskega omrežja. **Za varno kolesarjenje je pomembno, da se vse te naložbe izvede skladno s trenutno veljavnimi**

smernicami in dobro projektantsko prakso, ki daje prednost kolesarjem in pešcem pred motornim prometom. Ti projekti so pomembni tudi zaradi oživitve gospodarstva v lokalnih okoljih ter prispevka k mobilnosti mladih in ranljivih skupin.

3.2.2 Priporočila

V nadaljevanju so navedena ključna priporočila za izvajanje ukrepov v prometu. Utemeljitive zanje in podrobne informacije o zmanjševanju emisij TGP v tem sektorju so dostopne v [Zvezku 2: Promet](#).

PRIPOROČILO PROMET 01/2022

IZVAJALEC

MzI, občine, MOP, DRSI

Na področju **splošnega spodbujanja trajnostne mobilnosti** je treba v skladu z načrtovanim v *NEPN* čim prej pripraviti usmeritve, smernice in spodbude za pripravo regionalnih CPS²⁴. Vzporedno s hitrim razvojem CPN²⁵ na občinski, vse bolj pa tudi na regionalni ravni, dozoreva spoznanje o potrebi prenosa CPN na državno raven in izdelave CPS za celotno državo. Tako za pripravo kot izvajanje občinskih in regionalnih CPS je treba zagotoviti redna, stabilna in predvidljiva finančna sredstva, tudi v okviru novega programa Evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027.

Priporoča se čim prej sprejetje *Zakona o celostnem prometnem načrtovanju*, ki bo opredelil prioritete, cilje in navodila za prostorsko načrtovanje in integracijo celostnega prometnega načrtovanja ter mehanizme in obveznosti integracije celostnih prometnih strategij in prostorskih aktov. V prostorskem načrtovanju naj bo večji poudarek na obravnavi dostopnosti in ne mobilnosti. Načrtovanje dostopnosti bi omogočilo različen izbor možnosti prihoda do cilja, bližine ciljne poti, izbor poti in izbor potovalnih načinov, kar sledi ciljem nacionalnih strateških podlag.

Priporočljivo je redno delovanje medresorske delovne skupine za trajnostno mobilnost, saj bi lahko pospešilo izvajanje prioriteten ukrepov na pristojnih ministrstvih.

Priporoča se izvajanje sistema spremljanja izvajanja *Strategije razvoja prometa* in *Resolucije o Nacionalnem programu razvoja prometa*.

PRIPOROČILO PROMET 02/2022

IZVAJALEC

MzI, MJU, Ministrstvo za delo

Na področju **upravljanja trajnostne mobilnosti** se priporoča čimprej izvajanje ukrepov v skladu s smernicami iz *NEPN*, zlasti v povezavi z omejitvijo dolgotrajnega parkiranja za na delo ter spodbujanjem dela od doma. Poleg tega je treba urediti zakonodajo, da bo omogočala lažje kombiniranje dela od doma in dela na delovnem mestu, saj so se med epidemijo vzpostavile dobre prakse, ki so izvedljive tudi v običajnih razmerah. Priporoča se tudi ponovna

24 Celostni prometna strategija

25 Celostno prometno načrtovanje

	<p>vzpostavitev finančnih vzpodbud za delodajalce za namen izdelave in izvedbe mobilnostnih načrtov.</p> <p>Nadaljuje naj se intenzivno in ciljno spodbujanje in informiranje splošne in strokovne javnosti tako na lokalni kot državni ravni. V kurikulumu vrtcev, osnovnih in srednjih šol bi bilo treba vključiti sistematično obravnavo trajnostne mobilnosti.</p> <p>Na lokalni ravni bi bilo več poudarka potrebnega na ukrepih, ki ne slonijo na intenzivnih vlaganjih v infrastrukturo, ampak na spremembi prometnih režimov in umirjanju prometa v urbanih območjih po vzoru iz tujine (npr. koncepti, kot so t. i. »superblocks«, »circulation plans« itd.). Priporočamo dodatna izobraževanja in smernice na to temo.</p> <p>Za naslednjo finančno perspektivo 2021–2027 priporočamo vključitev ukrepov sodobnih tehnologij za učinkovito upravljanje mobilnosti.</p>
--	--

PRIPOROČILO PROMET 03/2022

[IZVAJALEC](#)
MzI, MOP, SŽ

Na področju **izobraževanja in promocije** naj se nadaljuje intenzivno spodbujanje in informiranje splošne in strokovne javnosti tako na lokalni kot državni ravni. Pripravi in izvede naj se načrt celovite nacionalne komunikacijske kampanje za širšo in strokovno javnost za spodbujanje trajnostne mobilnosti, ki bo podkrepjen s povečanimi sredstvi za infrastrukturne (npr. izgradnja kolesarske infrastrukture, kolesarskih parkirišč itd.) in podporne ukrepe (npr. spodbude za pripravo mobilnostnih načrtov, nakup koles itd.).

Ob tem bi bilo smiselno nadaljevati tudi s programi, kot je *Izobraževanje za trajnostno mobilnost*. Kjer je možno, naj bodo promocijski ukrepi povezani tudi s hkratnimi infrastrukturnimi investicijami, saj je tako učinek večji.

Odločevalci in načrtovalci na področju prometa morajo obvezno vsaj občasno uporabljati različne oblike trajnostne mobilnosti oz. imeti tudi uporabniške izkušnje.

PRIPOROČILO PROMET 04/2022

[IZVAJALEC](#)
MJU, MF

Pri **spodbujanju trajnostne izbire prevoza v okviru obračuna nadomestila stroškov prevoza na delo** se priporoča čimprejšnje izvajanje instrumenta v skladu s smernicami iz *NEPN* v okviru ukrepov davčne politike in obračuna potnih stroškov, vezano na spodbujanje uporabe JPP (ob hkratnem izboljšanju ponudbe JPP in poenostavitvi sistema terminskih vozovnic IJPP), ki hkrati ne izvezajo tudi nagrajevanja hoje in kolesarjenja. Za uveljavitev sprememb se svetuje aktivno sodelovanje s sindikati.

PRIPOROČILO PROMET 05/2022

[IZVAJALEC](#)
MzI, občine

Na področju **javnega potniškega prometa** je treba čim prej pripraviti državno strategijo javnega potniškega prometa, kot je to tudi načrtovano v *NEPN*. Priporoča se tudi čimprejšnje izvajanje novega

Zakona o upravljanju javnega potniškega prometa, katerega glavni cilji so ustanovitev upravljavca sistema javnega potniškega prometa, prilagoditev voznih redov in vzpostavitev informacijskih platform v obsegu, prav tako načrtovanem v *NEPN*.

Čim prej bo za popolno integracijo javnega potniškega prometa treba povezati sistema medkrajevnega in mestnega prometa za vse potnike. Izvedena mora biti tudi nadaljnja integracija voznih redov različnih vrst prevozov: avtobusnega, železniškega, mestnih in šolskih prevozov. V sklopu integracije je treba zagotoviti zadostno število kompetentnih kadrov za vzpostavitev, vodenje, vzdrževanje in razvoj integriranega javnega potniškega prometa. Ob tem bi bilo v prihodnosti dobro preučiti možnost vključitve izposoje koles in souporabe avtomobilov v sistem enotne vozovnice.

Priporoča se tudi čimprejšnja vzpostavitev kontinuiranega zbiranja podatkov o dejansko prepeljanih potnikih s statistično obdelavo. Vzpostaviti bi bilo treba tudi sistem rednega in objektivnega spremljanja kakovosti in v ospredje delovanja postaviti skrb za uporabnika.

PRIPOROČILO PROMET 06/2022

IZVAJALEC

MzI, DRSl, občine,
DARS

Na področju **infrastrukture za javni potniški promet** je treba pripraviti in izvajati ambicioznejše ukrepe za izboljšanje infrastrukture, kot na primer uvajanje rumenih pasov v mestnem in medkrajevem prometu, prednosti JPP v križiščih ter urejanje mikro-mobilnostnih vozlišča, ki omogočajo zamenjavo prevoznih sredstev na mestnih vpadnicah.

Ob tem je treba čim prej povečati časovno konkurenčnost JPP s hitrimi linijami in infrastrukturnimi izboljšavami.

Pospešeno je treba označiti vsa postajališča v državi, olajšati dostop do njih in jih opremiti s čakalnicami, nadstrešnicami in spremeniti vozne rede (taktni vozni red, čas potovanja, termini prihodov v končne destinacije, možnost potovanja brez prestopa oz. prestop brez čakanja itd.).

Priporočamo korenito posodobitev konceptov in shem mestnega potniškega prometa, še posebej za Ljubljano, kjer je največ povpraševanja. Nasloviti je treba potrebo po hitrih, visoko zmogljivih mestnih linijah v kombinaciji z več prestopnimi točkami ter obodnimi linijami, ki omogočajo potovanja mimo centra mest, ter rumenimi pasovi za prednostno vodenje v prometu.

Vozlišča P+R naj se umešča le v skladu s Smernicami za vzpostavitev sistema P+R (parkiraj in presedi) in umeščanja vozlišč P+R v urbanih naseljih, torej da ne povečujejo skupnega števila kilometrov, prevoženih z osebnim motornim prometom. Pri prenovah železniških in avtobusnih postaj in postajališč je treba stremeti tudi k izboljšanju pogojev za multimodalnost in same dostopnosti do postaj in postajališč.

V sklopu financiranja peš in kolesarskih povezav, izposoje koles itd. bi bilo smiselno spodbujati tudi boljšo dostopnost do vozlišč JPP.

PRIPOROČILO PROMET 07/2022

IZVAJALEC

MZI, MF, SVRK

Priporoča se določitev novega koncepta **financiranja trajnostne prometne infrastrukture** za zagotavljanje potrebnih javnih finančnih sredstev (npr. infrastrukturni sklad) za pospešeno načrtovanje, umeščanje (priprava DPN idr.) in izgradnjo sodobne železniške in druge trajnostne prometne infrastrukture.

Poleg dodatnih sredstev je treba urediti tudi financiranje Direkcije RS za infrastrukturo na način, da bo omogočalo učinkovitejše izvajanje večletnih projektov.

Priporočamo, da se v program Evropske kohezijske politike za obdobje 2021–2027 tako kot v prejšnjem obdobju vključi financiranje infrastrukture za javni potniški promet, infrastrukturo za kolesarje in pešce.

PRIPOROČILO PROMET 08/2022

IZVAJALEC

MZI, DRSI

Na področju **železniške infrastrukture** se priporoča čimprejšnje izvajanje instrumenta v skladu s smernicami iz *NEPN* ter zagotovitev intenzivnejših vlaganja v razvoj železniškega omrežja, s ciljem večje uporabe železniškega prometa za potniški in tovorni promet, skladno z veljavnim načrtom vlaganj v promet in prometno infrastrukturo.

Prednostno naj se vlaga v tiste proge, ki so ključne za razvoj železniškega prometa v Sloveniji in imajo največji potencial za spremembo potovalnih navad, tj. nadgradnja Ljubljanskega železniškega vozlišča, železniških postajališč v okolici večjih urbanih središč (npr. Ljubljanska urbana regija) itd. Po izdelavi strokovnih podlag za ugotovitev implementacije konkurenčnih železniških povezav leta 2023 naj se pospešeno umešča v prostor nove odseke konvencionalnih prog ali prog za visoke hitrosti.

PRIPOROČILO PROMET 09/2022

IZVAJALEC

MZI, DARS

Na področju **tovornega prometa** se priporoča čimprejšnje izvajanje instrumenta v skladu s smernicami iz *NEPN*, tudi na področju boljšega upravljanja prometa in izkoriščenosti cest z uporabo elektronskega cestninjenja tovornih vozil tudi kot orodja za upravljanje prometa.

Treba bo tudi preučiti in postopno vzpostaviti zaračunavanje zunanjih stroškov za tovorni promet ter aktivneje začeti z izvajanjem prepovedi vstopa v mestna območja za tovorna motorna vozila, ki ne ustrezajo okoljskim standardom za nova vozila.

Priporoča se tudi izvajanje ukrepov iz *Strategije razvoja prometa v RS do leta 2030* na področju razvoja trga za vzpostavitev ustrezne infrastrukture v zvezi z alternativnimi gorivi v prometnem sektorju.

Čimprej je treba začeti združevati/optimizirati mestni tovorni promet, ,

spodbujati nakup električnih vozil za mestni tovorni promet (npr. tovorna kolesa), vzpostaviti konsolidacijske centre, informacijske platforme, kombinirati prevoz tovora, spodbujati intermodalne prevozne verige, okrepiti nadzor cestnega tovornega prometa, razvijati logistične koncepte za tovarniški in gradbiščni promet, infrastrukturne projekte za zeleno logistiko ter nenazadnje ozaveščati.

Priporoča se še proaktivno sodelovanje akterjev na različnih področjih prometa, torej tako cestne kot tudi železniške infrastrukture. Med ukrepi, ki jih izvajajo v Evropi, so spodbude za intermodalni prevoz (menjava načinov prevoza), gradnja terminalov in prekladalnih postaj ter nabava prekladalne opreme.

PRIPOROČILO PROMET 10/2022

IZVAJALEC

Mzl, Eko Sklad, MF

V skladu z načrtovanim v *NEPN* je treba izboljšati shemo subvencioniranja električnih vozil, da bi se doseglo hitrejšo zamenjavo starejših neučinkovitih vozil.

Na področju finančnih spodbud za infrastrukturo za alternativna goriva in elektromobilnost je treba nadaljevati z izvajanjem instrumenta v obsegu iz *NEPN*. V tem okviru bi izpostavili zlasti intenziviranje izvajanja ukrepov iz *Akcijskega programa za alternativna goriva v prometu* ter demonstracijske projekte za postavitve polnilne infrastrukture za stanovalce večstanovanjskih stavb, med katere je treba vključiti tudi primer, kjer lastniki stanovanj/vozil niso hkrati tudi lastniki parkirnih prostorov.

Na področju razvoja in proizvodnje čistejših virov energije in alternativnih goriv je potrebno vzpostaviti spodbude za proizvodnjo naprednih biogoriv (tekočih in plinastih) iz biomase ter sintetičnih biogoriv. Posebno pozornost je potrebno nameniti čim prejšnji zamenjavi škodljivih biogoriv.

Dopolniti je treba nov *Zakon od davku na motorna vozila*. Potrebna je večja progresivnost lestvice za stopnje obdavčitve glede na emisije CO₂, saj trenutno veljavna potrošnikov k nakupu emisijsko primernejšega avtomobila ne spodbuja dovolj.

PRIPOROČILO PROMET 11/2022

IZVAJALEC

Mzl, DRSI, občine

Na področju **kolesarskega prometa** se priporoča zagotovitev virov, ki bodo omogočili kontinuiteto financiranja gradnje in prenove kolesarske infrastrukture, primarno za namen dnevne mobilnosti, hkrati pa je treba zagotoviti tudi, da sta gradnja in prenova skladni s trenutno veljavnimi predpisi in smernicami, ki omogočajo širšo uporabnost infrastrukture.

Ponovno bo treba zagotoviti vire, s katerimi se bo lahko izvedlo ukrepe, kot so varovana in pokrita kolesarska parkirišča, integracija z železniškim prometom, sistemi izposoje koles, opremljenost lokacij delovnih mest s tuši in garderobami itd.

Priporočajo se tudi finančne spodbude za nakup koles in e-koles po vzoru subvencij za nakup e-avtomobilov oziroma v obliki davčnih ukrepov/spodbud.

V sklopu izgradnje državnega kolesarskega omrežja je treba znotraj funkcionalnih regij preučiti možnost izgradnje t. i. kolesarskih hitrih cest, to so visoko kakovostne medkrajevne povezave za kolesarjenje kot obliko vsakodnevne mobilnosti.

Treba je tudi nadaljevati s poenostavitvami postopkov umeščanja kolesarskih povezav v prostor ter s pristopi k spremembi s tem povezane zakonodaje. Občine in regije naj pripravijo izhodišča za izgradnjo kolesarskih povezav, vnaprej naj vodijo pogovore v zvezi z odkupom zemljišč ter angažirajo koordinatorje za kolesarstvo na regionalni ravni, da bodo lokalni in nacionalni akterji med seboj usklajeni. Priporočajo se tudi načrtovanje kolesarskih omrežij v sistemu prostorskega načrtovanja. Po sprejemu državne strategije razvoja kolesarjenja je treba čimprej začeti z njenim izvajanjem.

Na področju zakonodaje se priporočajo tudi posodobitev relevantnih pravilnikov in smernic, da bodo zagotovili višji nivo uslug za kolesarje.

PRIPOROČILO PROMET 12/2022

IZVAJALEC
MzI, občine

Na področju **peš prometa** se priporočajo ponovna zagotovitev virov v *Programu porabe sklada za podnebne spremembe*, saj se s tem zagotavlja tudi stalnost sofinanciranja projektov za trajnostno mobilnost v občinah. Sredstva Sklada za podnebne spremembe so del proračuna RS, ki imajo namen prispevati k blaženju (tj. zmanjšanju emisij toplogrednih plinov) podnebnih sprememb in prilagajanju nanje.

Priporočamo vključitev multidisciplinarnih ekip pri načrtovanju infrastrukture za pešce in kolesarje. Poleg prometnih inženirjev je na primer pomembno vključiti tudi urbaniste, krajinske arhitekto in/ali arhitekto.

3.3 Stavbe

CILJ ZA LETO 2020	Emisije toplogrednih plinov v široki rabi se bodo zmanjšale za vsaj 53 % glede na leto 2005
CILJ ZA LETO 2030 ²⁶	Emisije toplogrednih plinov v široki rabi se bodo zmanjšale za vsaj 76 % glede na leto 2005

3.3.1 Pregled stanja

Raba goriv v široki rabi (v gospodinjstvih, kmetijstvu²⁷ in storitvenih dejavnostih) je v letu 2020 k emisijam neETS prispevala 13,8 %. Ta delež se je od leta 2005 zmanjšal za 9,3 odstotnih točk, od leta 2011 pa za 4,2 odstotne točke. Glede na leto 2019 so se emisije povečale za 0,1 %. V obdobju 2005–2020 so se emisije v široki rabi zmanjšale najbolj med vsemi sektorji, in sicer za 50,3 % oz. za 1.359 kt CO₂ ekv, kar je posledica naložb v izboljšanje toplotne izolacije stavb in drugih ukrepov učinkovite rabe energije ter tudi zamenjave kurilnega olja z nizkoogljičnimi viri energije. **Indikativni cilj za leto 2020 kljub vsemu ni bil dosežen, zaostanek je bil 2,7 odstotne točke.**

V emisije na področju stavb so vključene emisije iz rabe goriv v gospodinjstvih in emisije iz rabe goriv v institucionalnem in komercialnem sektorju, ki so leta 2020 **skupno predstavljale 11,3 % vseh emisij neETS**. V letih **2015 in 2016 je v stavbah sicer prišlo do povečanja emisij za skupaj 15,6 %, v letih 2017 in 2018 so se emisije znatno zmanjšale** (za 9,9 % oz. 10 % v primerjavi z letom prej) in **v letih 2019 in 2020 pa so ostale skoraj nespremenjene** v primerjavi z letom 2018. Večina emisij nastaja pri rabi goriv za ogrevanje stavb, zato so emisije v posameznem letu odvisne tudi od podnebnih razmer. Normalizirane vrednosti emisij glede na povprečno zimo kažejo na stabilen trend zmanjševanja v zadnjem obdobju, z izjemo manjših povečanj v letih 2016 in 2020, vendar pa se je zmanjševanje emisij upočasnilo.

Stavbe na splošno

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za stavbe na splošno so:

- Marca 2021 je bil sprejeta *Dolgoročna strategija energetske prenove stavb do leta 2050 (DSEPS 2050)*²⁸. Ta vključuje najbolj aktualno nadgradnjo in obseg instrumentov za energetske prenove stavb v obdobju do leta 2030 in dolgoročno. Z *DSEPS 2050* je tako za javni kot tudi stanovanjski sektor načrtovanih tudi precej novih instrumentov. Spremljanje izvajanja ukrepov v letu 2021 je pokazalo, da **izvajanje instrumentov iz NEPN in/ali DSEPS 2050, ki so bili nadgrajeni v novem obsegu, in uveljavljanje novih instrumentov poteka (pre)počasi.**
- **Nov Pravilnik o učinkoviti rabi energije (PURES) tudi leta 2021 še vedno ni bil sprejet**, kar otežuje izpolnjevanje zahtev iz *Direktive o energetske učinkovitosti stavb (EPBD)* in *ZURE*, v skladu s katerima morajo biti od 31. decembra 2018 dalje skoraj

²⁶ Vsi cilji za leto 2030 so iz NEPN-a.

²⁷ Gre za kmetijsko mehanizacijo, raba goriv na družinskih kmetijah je všteta pri rabi goriv v gospodinjstvih, raba goriv v večjih kmetijskih podjetjih pa pri rabi goriv v storitvenih dejavnostih.

²⁸ Vlada RS, februar 2021 (https://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/dseps/dseps_2050_final.pdf)

ničenergijske vse nove stavbe, ki jih javni organi uporabljajo kot lastniki, po 31. decembru 2020 pa tudi vse ostale nove stavbe.

- Sprejeta je bila **prepoved projektiranja in vgradnje kotlov na kurilno olje, mazut in premog**, razen kjer je uporaba kurilnega olja, mazuta in premoga del industrijskega ali proizvodnega procesa, ki bo stopila v veljavo s 1. 1. 2023.

Javni sektor

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za stavbe v javnem sektorju so:

- Do leta 2020 je bilo z izvajanjem ukrepov učinkovite rabe energije (URE) in izrabe OVE v javnem sektorju doseženo kumulativno zmanjšanje emisije CO₂ za 56 kt. **Zaradi manjšega obsega vlaganj v obdobju 2015–2017, je za indikativno letno ciljno vrednostjo zaostajalo za 12 %, s čimer cilj za leto 2020 ni bil dosežen.** S cilji iz OP EKP do leta 2023, ti so bili leta 2021 s 6. spremembo OP EKP že drugič znižani, je izvajanje energetske prenove javnih stavb zaenkrat skladno.
- Skupna vrednost površine celovito energetske saniranih javnih stavb do leta 2020 se je povečala na 1,84 milijona m² površin, **kar presega indikativni letni cilj, ki je bil tako dosežen, za 3 %.** Neskladje med doseganjem ciljev na področjih zmanjšanja emisije CO₂ in povečanja površine stavb, ki so bile energetske prenovljene, kaže na to, da bo treba **energetsko prenavo stavb bolj usmerjati v celovite preнове.** Te zaradi svoje zahtevnosti, še posebej pri stavbah kulturne dediščine in drugih posebnih skupinah stavb, zahtevajo večja vlaganja.
- **Finančni vzvod spodbud**, ki so bile izplačane za izvedbo naložb v URE in izrabo OVE v javnem sektorju leta 2020, **je znašal 34,4 evrov nepovratnih sredstev za 100 evrov investicije**, kar je dobrih 29 evrov manj kot v letu 2015. **Indikativni cilj za leto 2020 kljub temu ni bil dosežen, zaostanek je bil 1,1 evra.** K izboljšanju finančnega vzvoda je pripomoglo predvsem povečevanje vrednosti sredstev, ki jih javnemu sektorju namenja Eko sklad in imajo nižji finančni vzvod. Zaradi spodbud Eko sklada se bo finančni vzvod tudi leta 2021 znižal, v letih 2022 in 2023 pa pričakujemo njegovo zvišanje, saj je bila višina spodbud v javnih objavah v OP EKP, objavljenih oktobra 2020, zvišana z do 40 na do 49 % priznanih stroškov naložbe.
- Nadaljevalo se je **sofinanciranje energetske prenove javnih stavb** v okviru OP EKP. Do konca leta 2021 je bilo v okviru 77 projektov skupno prenovljenih 690.000 m² neto tlorisne površine stavb, pri čemer je bilo **55 projektov izvedenih v stavbah v lasti in rabi občin, kjer energetska prenova poteka najboljše.** Zmanjšanje rabe energije, doseženo s projekti, je bilo ocenjeno na 54,3 GWh, emisije CO₂ pa na 14,2 kt na leto. Za leti 2022 in 2023 je zaenkrat predvidena izvedba še 39 projektov, tudi zaradi uspešnega **sofinanciranja priprave projektov za ožji javni sektor in širši javni sektor v lasti države v okviru mednarodne tehnične pomoči ELENA**, kjer je bilo v okviru dveh pozivov skupaj podprtih 21 operacij.
- Poteka **program React-EU**, kjer so v okviru OP EKP za spodbujanje odprave posledic krize v okviru pandemije COVID-19 ter priprave zelenega, digitalnega in odpornega okrevanja gospodarstva **zagotovljeni tudi viri za izvajanje naložb v**

energetske prenove stavb zdravstvene infrastrukture posebnega pomena zaradi koronavirusa. Trenutno so sredstva odobrena za 3 projekte.

- **Pri stavbah ožjega javnega sektorja bo treba izvajanje energetske prenove nujno okrepiti, saj so bila sredstva do zdaj dodeljena samo petim projektom,** od tega dvema v okviru zadnjega povabila iz oktobra 2020. To je težava tudi zaradi doseganja cilja energetske prenove 3 % skupne tlorisne površine stavb v lasti in rabi osrednje vlade letno, kjer je bilo v obdobju 2014–2021 doseženih le 30 % ciljne vrednosti za to obdobje (več informacij v poglavju 2.2.3). V *DSEPS 2050* vključeni novi instrumenti, ki so namenjeni prav tej ciljni skupini, se leta 2021 še niso izvajali.
- Potrjen je bil **Načrt za okrevanje in odpornost (NOO), kjer so sredstva namenjena tudi trajnostni prenovi stavb,** in sicer je 66 milijonov evrov namenjenih trajnostni prenovi javnih stavb, 10 milijonov evrov nadgradnji tehničnih stavbnih sistemov, ter po 5 milijonov evrov energetski prenovi večstanovanjskih stavb v javni lasti in vzpostavitvi systemskega finančnega vira za energetsko prenovu stavb javnega sektorja.
- **Še vedno se premalo dela na pospeševanju energetskega pogodbenišтва (EPO)** – število ponudnikov na trgu ostaja nizko, razvoj ustreznih finančnih produktov je počasen. **V pripravi je nov model za financiranje energetske prenove javnih stavb, ki bo omogočil enostavnejše izvajanje EPO v ožjem javnem sektorju.** Predvidena je sklenitev dveh pogodb, ene z zagotovljenimi učinki energetske prenove in druge, namenjene upravljanju in vzdrževanju.
- V okviru **projekta LIFE IP CARE4CLIMATE** poteka vzpostavitev celovitega sistema za zagotavljanje kakovosti pri energetski prenovi javnih stavb v skladu z načeli trajnostne gradnje. Aktivnosti potekajo tudi na področju trajnostnih meril za stavbe, načrta financiranja širše prenove stavb ter seznama prednostnih energetskih prenov širšega javnega sektorja.

Stanovanjski sektor

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za stavbe v stanovanjskem sektorju so:

- Kumulativno zmanjšanje emisije CO₂ zaradi izvajanja ukrepov URE in izrabe OVE v stanovanjskem sektorju do leta 2020 je znašalo 272,6 kt. **Indikativni letni cilj, ki je bil 267,6 kt CO₂, je bil tako dosežen.**
- **Kumulativni prihranek končne energije v stanovanjskem sektorju je leta 2020 ciljno vrednost za to leto presegel za četrtno.** Prihranki energije, doseženi s spodbudami Eko sklada za izvajanje ukrepov v gospodinjstvih, javnem sektorju, gospodarstvu in prometu, so leta 2020 skupaj znašali 314 GWh²⁹ in s tem že drugo leto zapored presegli načrtovane v AN URE. **Letni ciljni prihranki za Eko sklad v obdobju do leta 2030 z NEPN niso opredeljeni.**
- Za povečanje intenzivnosti prenov večstanovanjskih stavb, sta bila v okviru projekta *LIFE IP CARE4CLIMATE* **razvita dva finančna instrumenta za energetsko prenovu večstanovanjskih stavb,** in sicer finančni instrument energetskega pogodbenišтва, kjer gre za celovito prenovu večstanovanjskih stavb, sofinancirano s

29 Učinki energetske svetovalne mreže za občane – ENSVET, niso všteti.

strani podjetij za energetske storitve, in pa finančni instrument, kjer lahko etažni lastniki za izvedbo prenove pridobijo posojila v breme rezervnega sklada. **Pilotne projekte za preizkus finančnih instrumentov v praksi bo izvedel Eko sklad**, objavljena razpisa bosta odprta do konca oktobra 2022.

- **Eko sklad je nadaljeval z izvajanjem Programa ZERO500**, za katerega so zagotovljena sredstva v okviru OP EKP. V okviru pilotnega poziva iz leta 2020 je bilo leta 2021 izvedenih 77 ukrepov oz. zaključenih 40 projektov. Najpogosteje izvedeni ukrepi so bili vgradnja energijsko učinkovitih oken in/ali vhodnih vrat ter izvedba toplotne izolacije strehe in fasade. Drugi poziv za nepovratne finančne spodbude socialno šibkim občanom za investicije v ukrepe večje energetske učinkovitosti eno-ali dvostanovanjskih stavb je bil objavljen aprila 2021.
- **Število energetskih svetovalcev, ki delujejo v okviru energetsko svetovalne mreže za občane ENSVET, se niža**, kar onemogoča načrtovano povečanje obsega nalog mreže.
- **Veliko instrumentov, načrtovanih za stanovanjski sektor z NEPN in DSEPS 2050, se leta 2021 (še) ni izvajalo**, npr. delitev spodbud med lastnike in najemnike v večstanovanjskih stavbah, vzpostavitev jamstvene sheme, študija o natančnem poznavanju področja širše prenove stanovanjskih in nestanovanjskih stavb v Sloveniji, izkaznica stavbe, vzpostavitev projektne pisarne za pripravo projektov energetske prenove večstanovanjskih stavb, vzpostavitev energijskega in emisijskega katastra stavb.

3.3.2 Priporočila

V nadaljevanju so navedena ključna priporočila za izvajanje ukrepov v stavbah. Utemeljitev zanje, ostala priporočila in podrobne informacije o zmanjševanju emisij TGP v tem sektorju so dostopne v **Zvezku 3: Stavbe**.

SPLOŠNA PRIPOROČILA

PRIPOROČILO STAVBE 01/2022

IZVAJALEC

Mzi DE, MOP in vsi ostali vključeni deležniki

Čim hitreje je treba začeti z **izvajanjem obstoječih, prenovljenih in novih instrumentov** za zmanjševanje emisij TGP ter povečevanje energetske učinkovitosti in izrabe OVE v stavbah **v skladu s smernicami in predvidenim obsegom iz NEPN in DSEPS 2050**. Za to je potrebno zagotoviti ustrezne kadrovske in finančne vire (glej tudi *Priporočilo stavbe 02/2022*).

PRIPOROČILO STAVBE 02/2022

IZVAJALEC

Mzi DE, Eko sklad, ENSVET

V skladu z enim od ključnih priporočil *Podnebnega ogledala 2022* (glej *Priporočilo Podnebno ogledalo 01/2022*), je za izvajanje podnebnih ukrepov v potrebnem obsegu za prehod v podnebno nevtralnost treba zagotoviti tudi **ustrezno kadrovsko zasedbo pristojnih služb**. Na področju stavb je treba kadrovsko okrepiti predvsem **projektno pisarno za energetsko prenovo energetskih stavb, Eko sklad in mrežo**

	ENSVET ter zagotoviti kadre za delovanje predvidene projektne pisarne za prenovo večstanovanjskih stavb .
PRIPOROČILO STAVBE 03/2022	
IZVAJALEC Mzi DE, SVRK, MOP, Eko sklad	Pri zagotavljanju finančnih spodbud za izvajanje ukrepov URE in izrabe OVE v stavbah morajo pristojne institucije (Eko sklad, SVRK, MOP, Mzi DE itd.) preprečiti nastanek vrzeli/konic pri spodbujanju . V preteklih obdobjih se je to izkazalo kot kritično predvsem pri prehodih iz ene finančne perspektive v drugo, pa tudi pri pozivih Eko sklada. Pri prihajajoči novi finančni perspektivi do leta 2027 je zato treba zagotoviti pravočasno sprejetje programskih dokumentov in pripravo razpisov oz. v primeru, da se vrzeli ni mogoče izogniti, potrebna sredstva začasno zagotoviti iz drugih virov.
PRIPOROČILO STAVBE 04/2022	
IZVAJALEC Mzi DE, MF, SVRK	Za izvedbo energetske prenove stavb je treba zagotoviti ustrezno podporo na strani ponudnikov storitev energetskega pogodbeništva (EPO) . V tem okviru je treba razvijati nove finančne instrumente in modele financiranja ter pripraviti nove tipe pogodb z vgrajenimi elementi, ki bodo omogočili različne oblike refinanciranja (npr. odkup terjatev).
PRIPOROČILO STAVBE 06/2022	
IZVAJALEC Mzi DE, MOP	Zagotoviti je treba sredstva za izvedbo projektov širše in trajnostne prenove tako v javnem sektorju, kot tudi v stanovanjskem sektorju za večstanovanjske stavbe (npr. požarna zaščita, protipotresna prenova ...).
PRIPOROČILO STAVBE 07/2022	
IZVAJALEC Mzi DE, MOP, MKGP	Dostop do sredstev za energetske prenovalne ter izvajanje drugih ukrepov URE in izrabe OVE je treba zagotoviti tudi za kmetijska gospodarstva . Tematiko je treba ustrezno nasloviti v okviru prenove NEPN .
PRIPOROČILA ZA JAVNI SEKTOR	
PRIPOROČILO STAVBE 10/2022	
IZVAJALEC Mzi DE	Podpora pripravi tehnične in ekonomske dokumentacije za energetske prenovalne javnih stavb s sredstvi mednarodne tehnične pomoči ELENA (projekt GovDER) je bila uspešna, zato je treba čim prej zagotoviti sredstva za njeno nadaljevanje . Evropska investicijska banka (EIB) omogoča pridobitev sredstev tudi za vzpostavitev nacionalne ELENE . Za pospešitev energetske prenove stavb v tem sektorju je treba v skladu z <i>DSEPS 2050</i> zagotoviti, da bo leta 2022 tudi dejansko priljubljen prvi seznam prednostnih energetskih prenov stavb

	<p>širšega javnega sektorja in da bodo za te prenovе na voljo tudi ustrezni finančni viri za njihovo izvedbo.</p>
<p>PRIPOROČILO STAVBE 11/2022</p>	
<p>IZVAJALEC MzI DE, MJU</p>	<p>Za doseganje cilja prenovе 3 % skupne tlorisne površine stavb v lasti in rabi osrednje vlade vsako leto, je treba čim prej pripraviti program energetske učinkovitosti za javni sektor. V <i>DSEPS 2050</i> je bila priprava programa načrtovana za leto 2021, vendar do izvedbe ni prišlo. Po pripravi programa je treba čim prej začeti z njegovim izvajanjem in tudi z izvajanjem ostalih instrumentov, ki jih posebej za to ciljno skupino opredelil <i>DSEPS 2050</i> (nadgradnja projektne pisarne za energetske prenovе javnih stavb, razvoj novih finančnih instrumentov, preučitev možnosti systemskega finančnega vira za prednostne energetske prenovе, vodenje seznama stavb v lasti in uporabi ožjega javnega sektorja).</p>
<p>PRIPOROČILO STAVBE 13/2022</p>	
<p>IZVAJALEC MzI DE</p>	<p>Energetsko prenovо javnih stavb je treba okrepiti. Pri tem je smiselno graditi na znanju in izkušnjah obstoječe projektne pisarne za energetske prenovе javnih stavb, nadgraditi obseg njenih del z nalogami systemskega pospeševalca projektov energetske prenovе javnih stavb in skrbnika programa kakovosti. Projektno pisarno je treba za izvajanje nalog v novem obsegu nujno takoj okrepiti z dodatnimi strokovnimi kadri in zagotoviti ustrezna finančna sredstva za njeno delovanje (glej tudi <i>Priporočilo stavbe 02/2022</i>).</p>
<p>PRIPOROČILA ZA STANOVANJSKI SEKTOR</p>	
<p>PRIPOROČILO STAVBE 15/2022</p>	
<p>IZVAJALEC MzI DE, Eko sklad</p>	<p>V stanovanjskem sektorju je treba okrepiti in izboljšati energetske prenovе večstanovanjskih stavb. Vzpostaviti je treba projektno pisarno za pripravo projektov energetske prenovе teh stavb, njena vzpostavitev je bila načrtovana, ne pa tudi izvedena, že v letu 2021. Zagotoviti je treba sredstva za podporo pripravi projektov ter pripraviti analizo potreb po posebnem skladu, ki bi omogočal in spodbudil izvedbo projektov celovite energetske ali prenovе v sNES ter izvajanja projektov širše in trajnostne prenovе (glej tudi <i>Priporočilo stavbe 06/2022</i>). Vlogo nacionalnega koordinatorja energetske prenovе večstanovanjskih stavb naj prevzame MzI. V tem okviru je smiselna tudi ustanovitev usmerjevalne skupine relevantnih deležnikov, ki bo zagotovila vzpostavitev primerne podpore okolja za izvajanje teh prenov.</p>
<p>PRIPOROČILO STAVBE 16/2022</p>	
<p>IZVAJALEC MzI DE, Eko sklad</p>	<p>Za izvedbo potrebnega obsega energetske prenov večstanovanjskih stavb sta bila pripravljena dva nova finančna instrumenta, vendar pa zanju nista bila pripravljena ustrezno podporno in izvajalsko okolje. Za</p>

	<p>podporo izvedbi projektov je nujno čimprejšnje preoblikovanje zakonodaje, ki opredeljuje višino potrebnega soglasja za zadolžitev v breme rezervnega sklada.</p>
<p>PRIPOROČILO STAVBE 17/2022</p>	
<p><u>IZVAJALEC</u> MzI DE, Eko sklad, MOP</p>	<p>Takoj je treba vzpostaviti jamstveno shemo, ki bo za izvedbo projektov energetske prenove večstanovanjskih stavb zagotovila individualna jamstva kreditojemalcem ali rezervnemu skladu pri zadolžitvi v breme rezervnega sklada.</p>
<p>PRIPOROČILO STAVBE 18/2022</p>	
<p><u>IZVAJALEC</u> Eko sklad, MzI DE</p>	<p>Za doseganje večjih učinkov programov Eko sklada za gospodinjstva, je treba pripraviti finančni načrt spodbujanja ukrepov v gospodinjstvih. V tem okviru je treba nasloviti tudi problem »zastojkarstva« in vzpostavitvi sistem, kjer bodo nepovratna sredstva res namenjena tistim, ki brez njih naložb ne morejo izvesti. Za ciljno usmerjanje prenov in doseganje ciljev v letu 2030 je potrebno uvesti ločen poziv za delne in celovite energetske preнове, pri čemer se za slednje in preнове v sNES nameni vsaj 70 % predvidenih sredstev za ukrepe URE in izrabe OVE v gospodinjstvih. Eko sklad naj analizira tudi možnosti za te ukrepe, dosegljive s spodbujevalnimi mehanizmi, ter sodeluje z MzI, MOP in drugimi institucijami pri oblikovanju novih finančnih instrumentov za stanovanjski sektor (npr. protipotresne preнове). Tudi Eko sklad je treba za izvajanje povečanega obsega dela okrepiti z dodatnimi strokovnimi kadri (glej tudi <i>Priporočilo stavbe 02/2022</i>).</p>

3.4 Kmetijstvo

CILJ ZA LETO 2020	Emisije toplogrednih plinov v kmetijstvu se ne bodo povečale za več kakor 5 % glede na leto 2005 ob hkratnem povečanju samooskrbe Slovenije s hrano
CILJ ZA LETO 2030 ³⁰	Emisije toplogrednih plinov v kmetijstvu se bodo zmanjšale za vsaj 1 % glede na leto 2005

3.4.1 Pregled stanja

Emisije TGP v IPCC sektorju kmetijstvo so leta 2020 predstavljale 17,7 % v skupnih emisijah TGP po Odločbi 406/2009/ES (9,7 % fermentacija v prebavilih, 3,2 % ravnanje z gnojem, 4,8 % kmetijska zemljišča) in so bile po deležu drugi sektor za prometom. Po letu 2005 smo sprva zabeležili dvoletno rast, do leta 2013 je sledilo obdobje zmanjševanja emisij, zatem do leta 2016 triletna rast. Po letu 2016 so se emisije ponovno nekoliko zmanjšale. V letu 2020 so emisije znašale 1.724 kt CO₂ ekv, kar je na ravni izhodiščne vrednosti v letu 2005 (indeks 1,00) in za 5,0 odstotnih točk manj od ciljne vrednosti za leto 2020.

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za kmetijstvo so:

- Leta 2021 so se na področju kmetijstva nadaljevali ukrepi za zmanjševanje emisij iz prejšnjih let. Največ aktivnosti se je izvajalo v sklopu operacij Programa razvoja podeželja 2014–2020, katerega izvajanje je bilo podaljšano do konca leta 2022. Večjih vsebinskih sprememb na področju izvajanja ukrepov v kmetijstvu ni bilo.
- Vlada Republike Slovenije je 23. 12. 2021 potrdila dokumente Strateškega načrta skupne kmetijske politike 2023–2027. Dokumenti so bili posredovani v presojo Evropski komisiji. Ukrepi za blaženje podnebnih sprememb in prilagajanje na podnebne spremembe so prvič v zgodovini izvajanja skupne kmetijske politike načrtovani v sklopu posebnega specifičnega cilja (Prispevanje k blažitvi podnebnih sprememb in prilagajanju nanje ter k trajnostni energiji). Prvič je posebej naslovljen tudi kmetijski sistem znanja in inovacij (AKIS), ki je prav tako ključen za uspešno ukrepanje na področju emisij TGP v kmetijstvu.
- Emisije TGP na enoto prirejenega mleka kažejo po letu 2013 jasen in ugoden trend zmanjševanja, **ki pa je glede na zastavljen cilj (< 0,772 kg CO₂ ekv leta 2020) premalo intenziven**. Analiza trenda kaže, da bo ciljna vrednost za 2020 dosežena v letu 2022.
- V obdobju po letu 2000 se je poraba dušika iz mineralnih gnojil sprva zmanjševala. Po letu 2009 se je poraba bolj ali manj ustalila na vrednosti okoli 27.500 ton, s tem, da so se v tem obdobju letne vrednosti gibale med 26.300 in 28.612 ton. **V letu 2020 je bila poraba N iz mineralnih gnojil 27.692 t. S tem je bila ciljna vrednost dosežena (manj kot 28.000 t N na leto)**. Z izjemo leta 2019 je bila ciljna vrednost za leto 2020 dosežena tudi v vseh posameznih letih obdobja 2016–2020.

³⁰ Vsi cilji za leto 2030 so iz NEPN-a.

- Po letu 2005 se je bruto bilančni presežek dušika gibal med 32 in 69 kg na ha kmetijskih zemljišč z neizrazitim trendom zmanjševanja. **Ciljna vrednost za leto 2020 (manj kot 53 kg N na ha) je bila dosežena tako v letu 2020 (32,0 kg na ha) kot v povprečju petletnega obdobja 2016–2020 (45,0 kg na ha).**
- **Površina zemljišč v ukrepu Ekološko kmetovanje se povečuje hitreje, kot je bilo predvideno z Operativnim programom ukrepov zmanjšanja emisij toplogrednih plinov.** Ciljna vrednost za leto 2020 (44.000 ha) je bila dosežena že leta 2018. V letu 2020 je bila ciljna vrednost presežena za 8,5 %. Ob tem je treba poudariti, da je cilj *Programa razvoja podeželja 2014–2020 (PRP 2014–2020)* bolj ambiciozen (55.000 ha) in da v letu 2020 ni bil dosežen.
- **Površine njiv in vrtov v ukrepih, ki zahtevajo gnojenje na podlagi hitrih talnih ali rastlinskih testov so v zadnjih letih znatno presegle ciljno vrednost,** ki je bila določena s Programom razvoja podeželja 2014–2020.

3.4.2 Priporočila

Ključna priporočila za hitrejši napredek, ki so bila predstavljena že v preteklih Podnebnih ogledalih, se nanašajo na sprejem *Strateškega načrta Skupne kmetijske politike 2023–2027*, ki bo prevzel vlogo *Programa razvoja podeželja 2014–2020* (izvajanje je bilo podaljšano do 2022). V *Podnebnem ogledalu 2022* smo tem priporočilom dodali predlog za krepitev aktivnosti javne svetovalne službe na področjih, ki so pomembna za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov in predlog za intenziviranje prizadevanj na področju verig preskrbe z lokalno hrano rastlinskega izvora, ki bodo na območjih z ugodnimi razmerami za kmetovanje omogočile postopno preusmeritev govedoreje v rastlinsko pridelavo z visoko dodano vrednostjo. Priporočila, ki so podrobneje predstavljena v [Zvezku 4: Kmetijstvo](#), so za potrebe tega povzetka strnjena v naslednjih dveh glavnih usmeritvah:

KLJUČNA USMERITEV ZA KMETIJSTVO 01/2022

IZVAJALEC MKGP

Ukrepi *PRP 2014–2020* se bodo nadaljevali do konca leta 2022. Šibka točka obstoječih ukrepov je premajhna ambicioznost na področju zmanjševanja emisij metana iz prebavil rejnih živali, ki prispevajo približno 55 % vseh emisij toplogrednih plinov v kmetijstvu.

Neizkoriščena je bila tudi možnost za zajem metana iz skladišč za živinska gnojila in njegovo izrabo pri proizvodnji obnovljive energije. Ukrepi za učinkovitejše kroženje dušika, ki prispevajo k zmanjšanju emisij didušikovega oksida, so bili na splošno ustrezni. Nadgraditi bi jih bilo treba v smeri intenziviranja gnojenja z majhnimi izpusti amonijaka in povečanja obsega gojenja metuljnic.

V postopku sprejemanja je *Strateški načrt Skupne kmetijske politike za obdobje 2023–2027 (SN SKP 2023–2027)*, ki bo v bodoče urejal tudi financiranje in izvajanje ukrepov za blaženje podnebnih sprememb.

Osnutek *SN SKP 2023–2027* odpravlja pomanjkljivosti *PRP 2014–2020*. Pri novih in izboljšanih intervencijah, ki so namenjene zmanjšanju emisij TGP, bi bilo treba vztrajati tudi v nadaljnjih postopkih sprejemanja *SN SKP 2023–2027*. Gre za nove **intervencije**

	<p>za zmanjševanje emisij metana ter za ohranitev in nadgradnjo intervencij za izboljšanje izkoristka dušika v kmetijstvu in zmanjšanje emisij didušikovega oksida.</p>
<p>KLJUČNA USMERITEV ZA KMETIJSTVO 02/2022</p>	
<p>IZVAJALEC MKGP v sodelovanju z MIZŠ in ARRS</p>	<p>Pomanjkanje znanja na vseh ravneh je med pomembnejšimi ovirami za hitrejši napredek na področju zmanjševanja emisij toplogrednih plinov v kmetijstvu. V Sloveniji se Kmetijski sistem znanja in inovacij (AKIS – Agricultural Knowledge and Innovation System) sooča z naslednjimi težavami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaradi majhnosti in preteklih usmeritev nimamo kritične mase usposobljenih raziskovalcev in strokovnjakov na tem področju; • zaradi velikega števila majhnih in nespecializiranih kmetij je prenos znanja v prakso zelo zahteven. <p>Za hitrejši napredek na področju zmanjševanja emisij toplogrednih plinov v kmetijstvu je treba AKIS bistveno okrepiti in vzpostaviti načrtno, sistematično in namensko financiranje delovnih mest v kmetijskem šolstvu, raziskovalnih organizacijah in v javni službi kmetijskega svetovanja.</p>

3.5 Ostali sektorji – industrija neETS

CILJ ZA LETO 2020	Emisije toplogrednih plinov v industriji neETS se bodo z ukrepi za prehod v konkurenčno nizkoogljično proizvodnjo zmanjšale za vsaj 42 % glede na leto 2005
CILJ ZA LETO 2030 ³¹	Emisije toplogrednih plinov v industriji neETS se bodo zmanjšale za vsaj 43 % glede na leto 2005

3.5.1 Pregled stanja

Emisije po Odločbi 406/2009/ES oz. emisije zunaj sheme za trgovanje z emisijami vključujejo emisije iz zgorevanja goriv v industriji in gradbeništvu, ki so leta 2020 predstavljale 7,1 %, ter procesne emisije, ki so predstavljale 5 % skupnih emisij neETS, skupaj torej 12,1 %. Ta delež se je v obdobju od leta 2011, ko je bil najmanjši, povečal za 2,4 odstotne točke, od leta 2005 pa se je zmanjšal, in sicer za 0,9 odstotnih točk.

V obdobju 2005–2020 so se emisije sicer znatno zmanjšale, in sicer za 338 kt CO₂ ekv oz. za 22,2 %, vendar pa se v zadnjih šestih letih povečujejo in je bil zaostanek za indikativnim sektorskim ciljem za leto 2020 skoraj 20 odstotnih točk. V letu 2020 so se emisije sicer povečale le malenkostno, za 0,1 %, tudi zaradi izvajanja ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2.

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za industrijo neETS so:

- **V zadnjem letu je bilo izplačanih največ nepovratnih spodbud v opazovanem obdobju.** Za izvajanje ukrepov URE in izrabe OVE v industriji neETS so na razpolago nepovratne investicijske spodbude Eko sklada in Kohezijskega sklada.
- Na voljo so tudi nepovratne spodbude za ukrepe za **zmanjševanje emisij TGP v industriji z ukrepi krožnega gospodarstva** in sicer preko Kohezijskega sklada in inštrumenta za okrevanje NextGenerationEU (v sklopu Načrta za okrevanje in odpornost). Zanimanje industrije za tovrstne spodbude se povečuje. **Projekti**, ki so sofinancirani v okviru sredstev Evropskega kohezijskega sklada in ostalih Evropskih inštrumentov (zeleni prehod, okrevanje, odpornost), **niso pripravljeni tako, da bi omogočali spremljanje neposredno doseženih učinkov za doseganje podnebnih ciljev.**
- Za **mala in srednja podjetja (MSP)** so na voljo namenske spodbude za ukrepe URE in izrabe OVE preko Eko sklada, SID banke, sredstev Kohezijskega sklada in inštrumenta za okrevanje NextGenerationEU.
- **Povratna sredstva podjetjem ponuja preko različnih finančnih instrumentov, poleg Eko sklada, tudi SID banka**, v okviru različnih programov, tudi v sklopu neposrednega financiranja podjetij v času izbruha COVID-19 in preko Sklada skladov. Zanimanje industrije za tovrstna posojila se povečuje.

³¹ Vsi cilji za leto 2030 so iz NEPN-a.

- Delež OVE v rabi goriv v industriji neETS je leta 2020 znašal 17,6 % in je za letno ciljno vrednostjo zaostajal za 4,4 odstotne točke. **Cilj OVE za leto 2020 tako ni bil dosežen.** Delež se je sicer glede na leto prej ponovno povečal, tokrat za 7,6 %. Vzrok povečanja sta bila tako 6-odstotno povečanje rabe OVE kot tudi 2-odstotno zmanjšanje skupne rabe goriv, ki je predvsem posledica izvajanja ukrepov za preprečevanje širjenja virusa SARS-CoV-2.
- Emisije F-plinov zaradi puščanja iz naprav so se leta 2020 zmanjšale in dosegle najnižjo raven v opazovanem obdobju. **Zmanjšanje emisij od leta 2016 naprej kaže na uspešno izvajanje ukrepov na tem področju, ki se odraža v zmanjševanju količine dopolnjenih snovi za hladilne sisteme ter spremembi strukture snovi v smer snovi z nižjim toplogrednim potencialom.** Ciljna vrednost kazalca iz OP TGP je zgolj indikativna, saj je po sprejetju OP TGP prišlo do več sprememb. Izboljšave evidenc emisij F-plinov so pokazale, da so bile pretekle emisije v času priprave OP TGP podcenjene, zato preseganje cilja ne nakazuje neizvajanja ukrepov. Leta 2014 je bila na ravni EU sprejeta nova zakonodaja, ki uvaja nove ukrepe, ki so pomembno vplivali na zmanjšanje emisij.
- V podporo razvoju in izvajanju ukrepov iz NEPN v industriji v obdobju do leta 2030 so **nova Slovenska industrijska strategija 2021–2030 (2021), sprejeta Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050 (ReDPS50) (2021), Akcijski načrt za krožno gospodarstvo Evropske komisije, Strategija ogrevanja in hlajenja ter Akcijski načrt za daljinsko ogrevanje in hlajenje (2022).** Ključni bodo ukrepi za spodbujanje energetske učinkovitosti, zamenjave energentov, povečanja snovne učinkovitosti in uvedbe krožnih rešitev v industriji, v skladu z usmeritvami evropske *Nove industrijske strategije za svetovno konkurenčno, zeleno in digitalno Evropo*, sprejete marca 2020, ter industrijske usmeritve *Evropskega zelenega dogovora*.

3.5.2 Priporočila

V nadaljevanju so navedena ključna priporočila za izvajanje ukrepov v industriji neETS. Utemeljitev zanje in ostale informacije o zmanjševanju emisij TGP v tem sektorju so dostopne v [Zvezku 5: Ostali sektorji, poglavje 1](#).

PRIPOROČILO INDUSTRIJA neETS 01/2022

IZVAJALEC

MzI, Eko sklad,
MGRT, SID banka

Nadaljevati in intenzivirati je treba izvajanje instrumentov za spodbujanje URE, uvajanje OVE in izrabo odvečne toplote v industriji ter ukrepov krožnega gospodarstva, skladno s smernicami in predvidenim obsegom iz NEPN. V podporo razvoju in izvajanju omenjenih ukrepov v industriji v obdobju do leta 2030 je nova Slovenska industrijska strategija 2021–2030 (2021), sprejeta Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050 (ReDPS50) (2021), Akcijski načrt za krožno gospodarstvo Evropske komisije, Strategija ogrevanja in hlajenja ter Akcijski načrt za daljinsko ogrevanje in hlajenje (2022).

PRIPOROČILO INDUSTRIJA neETS 02/2022

[IZVAJALEC](#)

Mzl, Eko sklad,
Agencija za energijo

Zagotoviti je potrebno **ustrezne podatke za spremljanje in vrednotenje učinkov nepovratnih in povratnih spodbud v industriji**, in sicer skupno ter ločeno za industrijo neETS.

PRIPOROČILO INDUSTRIJA neETS 03/2022

[IZVAJALEC](#)

Mzl, Eko sklad

Vzpostaviti je potrebno ustrezno **podporno okolje za razvoj celovitih storitev upravljanja z energijo v malih in srednje velikih podjetjih (MSP)** in pripraviti shemo spodbujanja ukrepov URE in OVE v MSP, ki bo usmerjena zlasti v odpravljanje ovir pri izvedbi ukrepov, s katerimi se MSP spoprijemajo.

PRIPOROČILO INDUSTRIJA neETS 04/2022

[IZVAJALEC](#)

Mzl, Eko sklad

Vzpostaviti je potrebno ustrezno **podporno okolje za razvoj poslovnih modelov energetskega pogodbenišтва**.

PRIPOROČILO INDUSTRIJA neETS 05/2022

[IZVAJALEC](#)

MGRT, MOP, SVRK

Ob pripravi dokumentov za novo obdobje kohezijske politike 2021-2027 in akcijskega načrta za krožno gospodarstvo je potrebno **načrtovati in upoštevati področje financiranja URE in izrabe OVE v industriji**, tako za velika podjetja (energetsko intenzivna) kot tudi za MSP.

3.6 Ostali sektorji – energetika neETS

CILJ ZA LETO 2020	Emisije toplogrednih plinov v energetiki neETS se ne bodo povečale za več kakor 6 % glede na leto 2005
CILJ ZA LETO 2030 ³²	Emisije toplogrednih plinov v energetiki neETS se bodo zmanjšale za vsaj 34 % glede na leto 2005

3.6.1 Pregled stanja

Emisije neETS vključujejo tudi emisije iz zgorevanja goriv v energetiki zunaj sheme ETS, večino predstavljajo emisije v sistemih daljinskega ogrevanja in ubežne emisije. Delež emisij iz neETS energetike v skupnih emisijah neETS je relativno majhen, v letu 2020 se je delež v primerjavi s predhodnim letom sicer povečal za pol odstotne točke in znaša 5,2 %, čeprav se je količina izpustov povečala le za 4,6 kt CO₂ ekv in dosegla vrednost 507,4 kt CO₂ ekv. Ta je za nekaj manj kot 20% nižja od indikativnega sektorskega cilja za leto 2020, a za 73 kt CO₂ ekv nad vrednostmi iz leta 2014, ko so bile v obravnavanem obdobju emisije najmanjše.

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za energetiko neETS so:

- **Sistemi daljinskega ogrevanja (SDO) v letu 2021 ne dosegajo skupnega nacionalnega cilja glede deleža toplote proizvedene iz OVE, prav tako pri tem ni opaziti resnega napredka.** Nujno je pospešiti razvoj SDO v smeri izkoriščanja odvečne toplote, uvajanja OVE, hranilnikov energije ter povezovanja z drugimi sektorji (npr. proizvodnja elektrike). Ambicioznost ciljev do leta 2030 narašča, zato bo zagotovitev ustreznega podpornega okolja ključna za pospešeno razogljčenje, kar je bistveno ne le zaradi izboljšanja konkurenčnosti sistemov DO (dodaten razlog za hitro ukrepanje je rast stroškov izpustov CO₂ in nenadzorovana rast cen energentov, zlasti plina), pač pa tudi za njihov dolgoročni obstoj.
- V letu 2021 je zahteve ZURE glede energetske učinkovitosti izpolnjevalo enako število sistemov daljinskega ogrevanja (DO), a se je njihov delež v primerjavi z letom prej zmanjšal, **kar 40 % vseh sistemov DO je še vedno neučinkovitih.** Iz OVE najmanj polovico toplote posredno ali neposredno proizvede 47 % sistemov DO, vsaj 75 % toplote iz soproizvodnje pridobiva 11 % sistemov, po kriteriju vsaj 50 % odvečne toplote (OT) pa tako kot v preteklosti ni energetske učinkovit noben sistem.
- **V sistemih DO je več kot 84% toplote proizvedene v soproizvodnji, od te pa le osmina izvira iz OVE.** Čeprav je visok delež soproizvodnje toplote in električne energije (SPTE) v sistemih DO pomemben domač vir za proizvodnjo električne energije zlasti v kritičnem zimskem obdobju, je nizek delež toplote iz OVE slabost, kar je v veliki meri posledica obstoječe podporne sheme, ki ne spodbuja naprav SPTE na OVE.
- V letu 2021 se je nadaljevalo sofinanciranje izgradnje sistemov DO na OVE v okviru OP EKP. **Objavljen je bil javni razpis DO OVE 2021 za sofinanciranje daljinskega ogrevanja na obnovljive vire energije.** Od razpisanih 16 milijonov evrov nepovratnih sredstev je bilo 4 upravičencem skupno dodeljenih 2,4 milijona evrov.

³² Vsi cilji za leto 2030 so iz NEPN-a.

Zaključenih je bilo šest operacij iz razpisov DO OVE 2019 in 2021 v skupni vrednosti 5,5 milijonov evrov, delež sofinanciranja je povprečju znašal 44 %. Z njihovo realizacijo se na letni ravni proizvodnja iz OVE povečuje za 4,5 GWh, vrednost emisije CO₂ pa se zmanjšuje za 2,95 kt.

3.6.2 Priporočila

V nadaljevanju so navedena ključna priporočila za izvajanje ukrepov v energetiki neETS. Utemeljitev zanje in ostale informacije o zmanjševanju emisij TGP v tem sektorju so dostopne v **Zvezku 5: Ostali sektorji, poglavje 2**.

PRIPOROČILO ENERGETIKA neETS 01/2022

[IZVAJALEC](#)

MzI, SVRK, MKGP,
Agencija za energijo

Pospešiti je potrebno **oblikovanje in izvajanje instrumentov** za spodbujanje razvoja sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja **v skladu s smernicami in predvidenim obsegom iz NEPN in ZSROVE za doseganje vsaj 1 % letnega povečanja deleža OVE in odvečne toplote**. Pri razvoju sistemov daljinskega ogrevanja (DO) in opredelitvi ukrepov v obdobju do leta 2030 bo v pomoč tudi strategija ogrevanja in hlajenja do 2050 in na njeni podlagi predvidoma leta 2022 pripravljen akcijski načrt za ogrevanje in hlajenje. V luči oblikovanja višjih ciljev do leta 2030 bodo morali sistemi DO prispevati sorazmerno večji delež.

PRIPOROČILO ENERGETIKA neETS 02/2022

[IZVAJALEC](#)

MzI

Za uspešen nadaljnji razvoj sistemov daljinskega ogrevanja je potrebno prenoviti podporno shemo, da bo prednostno zagotavljala podporo **soproizvodnji toplote in električne energije (SPTE) na OVE**.

PRIPOROČILO ENERGETIKA neETS 03/2022

[IZVAJALEC](#)

MzI, MKGP

Za nepovratne investicijske finančne spodbude za izgradnjo sistemov daljinskega ogrevanja na OVE in odvečno toploto je treba zagotoviti **dolgoročno in stabilno spodbujanje**. Stabilno spodbujanje je potrebno zagotoviti tudi za trajnostni razvoj in optimizacijo obstoječih sistemov. Prav tako je nujno omogočiti **učinkovito koriščenje razpisanih finančnih spodbud** za vse vrste naložb, ki izboljšujejo energetske učinkovitost DO, povečujejo delež OVE in/ali prispevajo k zmanjšanju ogljičnega odtisa.

PRIPOROČILO ENERGETIKA neETS 04/2022

[IZVAJALEC](#)

MzI, Eko sklad

Zagotoviti je potrebno **ciljne finančne spodbude za izkoriščanje odvečne toplote** v sistemih DO in podporne aktivnosti (informiranje, promocija idr.).

PRIPOROČILO ENERGETIKA neETS 05/2022

[IZVAJALEC](#)

MzI, Eko sklad

Za uspešen nadaljnji razvoj sistemov daljinskega ogrevanja je potrebno **nadgraditi načrtovanje energetike na lokalni ravni**,

vkjučno z informatizacijo celotnega procesa priprave, izvajanja ter spremljanja. Potrebno je prenoviti zakonodajni okvir za pripravo lokalnih energetske-podnebnih konceptov, ki morajo vključevati razvojne programe sistemov daljinskega ogrevanja in hlajenja (SDOH), opredelitev njihovega (so)financiranja ter določitev prioritete uporabe energentov za ogrevanje in hlajenje (coniranje). Obenem je treba na nacionalni ravni zagotoviti **centralizirano strokovno podporo lokalnim skupnostim za načrtovanje ogrevanja in hlajenja**, vključno s potrebnimi orodji, kot je to npr. toplotna karta ter usposabljanja ključnih deležnikov.

Pri tem je potrebno zagotoviti pomembna **razvojna investicijska sredstva**, ki bodo omogočila obstoj in nadaljnji razvoj teh sistemov. Ta vključuje dinamičen prehod v brezogljeno oskrbo iz sistemov 4. in 5. generacije, prenove omrežij, rabo odvečne toplote, širitve omrežij oziroma zgostitve odjema toplote in zagotovitev novih kapacitet ter dodatnih storitev pogodbenega zagotavljanja prihrankov energije pri odjemalcih (prenova toplotnih postaj, ukrepi na internih ogrevalnih sistemih, itn.). Dodatne vire za trajnostni razvoj SDOH se zagotovi tudi s tem, da se metodo regulacije dejavnosti daljinskega ogrevanja in hlajenja s stopnjo donosa dopolni tako, da se upravičenim stroškom prišteje regulirani donos na osnovi regulatorno določenega tehtanega povprečnega stroška kapitala.

3.7 Ostali sektorji – Odpadki

CILJ ZA LETO 2020	Emisije toplogrednih plinov iz ravnanja z odpadki se bodo ob postopnem uveljavljanju krožnega gospodarstva zmanjšale za vsaj 44 % glede na leto 2005
CILJ ZA LETO 2030 ³³	Emisije toplogrednih plinov iz ravnanja z odpadki se bodo zmanjšale za vsaj 65 % glede na leto 2005

3.7.1 Pregled stanja

Ravnanje z odpadki je leta 2020 predstavljalo 4,3-odstotni delež v emisijah neETS. Emisije so znašale 415 kt CO₂ ekv in vključujejo odlaganje trdnih odpadkov s 50 % deležem ter odvajanje in čiščenje odpadnih voda z 41-odstotnim deležem v emisijah iz ravnanja z odpadki. Leta 2020 so se emisije iz tega sektorja zmanjšale za 4,7 %, s čimer je bilo doseženo večje zmanjšanje od ciljnega. V obdobju 2005–2020 so se emisije iz ravnanja z odpadki zmanjšale za 46 %. V prihodnje se bodo emisije zaradi občutno nižje količine odloženih biorazgradljivih odpadkov ter izboljšanja čiščenja odpadnih voda še naprej zmanjševale, vendar bo za doseganje cilja leta 2030 potrebno zlasti na področju odpadnih voda dosledno izvajanje ukrepov. Poleg tega bo še naprej potrebno sektorju posvečati ustrezno pozornost tudi zaradi doseganja drugih ciljev na tem področju v luči krožnega gospodarstva – povečanja deleža reciklaže, zmanjšanja količine odpadkov itd.

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za sektor odpadki so:

- **Količina odloženih biorazgradljivih odpadkov je bila leta 2020 enaka skoraj nič in s tem občutno nižja od cilja.** Glavna ukrepa, s katerima je bilo doseženo zmanjšanje, sta ločeno zbiranje odpadkov in predvsem izgradnja sistemov za mehansko biološko obdelavo mešanih komunalnih odpadkov pred odlaganjem.
- Na področju ravnanja z odpadnimi vodami se emisije znižujejo predvsem zaradi priključevanja gospodinjstev na kanalizacijsko omrežje in **povečevanja deleža naprednejših sistemov čiščenja odpadnih voda.**
- **Na nacionalni ravni potekajo številne aktivnosti za zmanjšanje količine odloženih odpadkov,** s ciljem zmanjšanja količine nastalih odpadkov (preprečevanje nastajanja odpadkov), izboljšanja sistema ravnanja z odpadki – povečanja deleža ponovne uporabe ter recikliranja odpadkov, izboljšanja ravnanja z odpadno embalažo ter tudi izvajanjem postopkov za termično obdelavo ostanka odpadkov. Pomembne so aktivnosti na področju odvajanja in čiščenja komunalnih odpadnih voda, kjer je bilo sofinanciranih več infrastrukturnih projektov.
- Leta 2022 je bil sprejet **nov Zakon o varstvu okolja (ZVO-2)**, ki prinaša več pomembnih sprememb, ki bodo pomembne za ureditev področja odpadkov hkrati pa tudi prenaša direktive EU v slovensko zakonodajo. Sprejet je bil tudi **nov Program ravnanja z odpadki in program preprečevanja odpadkov.**

³³ Vsi cilji za leto 2030 so iz NEPN-a.

3.7.2 Priporočila

Za izvajanje ukrepov na področju ravnanja z odpadki je v *Podnebnem ogledalu 2022* priporočilo, da je potrebno dosledno izvajanje programov s področja odpadkov: *Programa ravnanja z odpadki (PRZO)*, *Programa preprečevanja odpadkov (PPO)*, *Nacionalnega programa varstva okolja (NPVO)* ter *Operativnega programa odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode*. Ostale informacije o zmanjševanju emisij TGP v tem sektorju so dostopne v **Zvezku 5: Ostali sektorji, poglavje 3**.

3.8 Ostali sektorji – LULUCF

CILJI ZA LETO 2020	Državni cilji v obdobju do leta 2020 po Odločbi 406/2009/ES ne vključujejo emisij in ponorov toplogrednih plinov v sektorju raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo (LULUCF). V okviru OP TGP si je Slovenija zastavila cilj uveljavljanja ponorov pri izpolnjevanju ciljev zmanjšanja emisij TGP v okviru obveznosti Skupnosti in v okviru mednarodnih sporazumov v pripravi, ter razvoj metodologij in nadgradnjo spremljanja ponorov in emisij TGP.
CILJI ZA LETO 2030	Zagotoviti je treba, da sektor LULUCF do leta 2030 ne bo proizvedel neto emisij (po uporabi obračunskih pravil), tj. emisije v sektorju LULUCF ne bodo presegle ponorov. V predlogu revidirane uredbe (EU) 2018/841 je Evropska komisija Sloveniji določila cilj doseči ponor v višini 146 kt CO ₂ ekv v letu 2030.

3.8.1 Pregled stanja

V OP TGP je bil sektor LULUCF vključen zaradi velikega pomena tega sektorja za Slovenijo, ukrepi OP TGP so prednostno usmerjeni v nadgradnjo inventurnega sistema ter razvoj metodologije za spremljanje ponorov in emisij CO₂.

V letu 2020 je sektor LULUCF kot celota predstavljal neto ponor velikosti -4.736 kt CO₂ ekv. Ponori v sektorju so drastično upadli leta 2014, ko so bili gozdovi močno prizadeti zaradi naravnih ujm. V obdobju 2014-2018 so bile letne izgube v gozdovih, ki vključujejo posek (redni in sanitarni) in mortaliteto, večje, kot je bil letni prirastek, zato so bila gozdna zemljišča vir emisij. V letih 2019 in 2020 je posek v gozdovih precej upadel, kar je glavni dejavnik, da se je trend neto emisij obrnil. Vir ponorov v letu 2020 so bili gozdna zemljišča, travinje in pridobljeni lesni proizvodi, in sicer v višini -4.547, -403 oz. -142 kt CO₂ ekv. V tem letu so največ emisij v sektorju prispevale njivske površine in naselja, skupaj 344 kt CO₂ ekv. Najmanj emisij še vedno prispevajo mokrišča, le-te pa predstavljajo zgolj 0,05 % skupnih neto emisij v sektorju. V letu 2020 so bile največje spremembe neto emisij v naseljih ter na mokriščih in drugih zemljiščih glede na leto 2005.

Glavne ugotovitve *Podnebnega ogledala 2022* za sektor LULUCF so:

- **Ponori v sektorju LULUCF so se v letu 2020 zmanjšali za 3 % glede na leto prej, vendar so se povečali za 546 % v primerjavi z letom 2018.** Po podatkih Zavoda za gozdove Slovenije se je posek v letu 2019 zmanjšal za okoli 13 % in v letu 2020 za kar 30 % glede na leto 2018. Delež sanitarnega poseka v skupnem poseku je bil prvič po letu 2014 manjši od 50 %, kar je povezano z umirjanjem prenamnožitve podlubnikov in majhne poškodovanosti gozdov zaradi naravnih ujm v letih 2019 in 2020.
- **Emisije TGP zaradi spremembe rabe zemljišč v splošnem kažejo padajoč trend.** Emisije TGP zaradi krčitev gozdov so se v letu 2020 zmanjšale za 0,8 % glede na leto prej, pri čemer več kot polovico ali 56 % teh emisij nastane zaradi osnovanja kmetijskih zemljišč. Emisije TGP zaradi sprememb rabe zemljišč v pozidana in sorodna zemljišča so se glede na leto prej zmanjšale za 6,4 %. Največji delež emisij (56 %) je prispevalo širjenje pozidanih in sorodnih zemljišč na kmetijska zemljišča.

- **Večina obnove slovenskih gozdov še vedno poteka po naravni poti**, s katero zagotavljamo stabilnost bodočih gozdnih sestojev in se prilagajamo spreminjajočim se rastiščnim razmeram, ki so posledica podnebnih sprememb. Obnova s sadnjo sadik in setvijo semena (umetna obnova) naravno obnovo dopolnjuje le takrat, kadar je to potrebno. Gibanje »letne spremembe površin sestojev v obnovi« je bilo v obdobju 2010–2016 nevtravno, leta 2016 je padlo, nato pa začelo strmo naraščati in leta 2018 doseglo vrh in nato padlo. Delež umetne obnove je v obdobju 2010–2020 predstavljal 9,4 % vse obnove. Površina gozdov, ki se obnovi umetno (tj. s sadnjo in setvijo) se v zadnjih petih letih povečuje.
- **Slovenski gozdovi so zastarani, sedanje razmerje razvojnih faz gozdov je neugodno, obnova gozdov poteka prepočasi** oziroma površine v obnovo vpeljanih gozdov so premajhne, da bi lahko spremenili stanje neugodnega razmerja razvojnih faz gozda in tako zagotovili njegov trajnostni razvoj. Delež mlajših razvojnih faz gozda (mladovje, drogovnjak), ki jih primanjkuje, se ne povečuje, pozitivno pa je, da narašča delež sestojev v obnovi, kar bi lahko privedlo do povečanja deleža mlajših razvojnih faz.

3.8.2 Priporočila

V nadaljevanju so navedena ključna priporočila za izvajanje ukrepov v sektorju raba zemljišč, sprememba rabe zemljišč in gozdarstvo. Utemeljitev zanje in ostale informacije o zmanjševanju emisij TGP v tem sektorju so dostopne v [Zvezku 5: Ostali sektorji, poglavje 4](#).

PRIPOROČILO LULUCF 01/2022

[IZVAJALEC](#)
MOP, MKGP, GIS

Nadgraditi je treba inventurni sistem za gozdni in negozdni prostor.

PRIPOROČILO LULUCF 02/2022

[IZVAJALEC](#)
MOP, MKGP, GIS

Nadgraditi je treba obstoječe ukrepe za ureditev ključnih nerešenih vprašanj v sektorju LULUCF oziroma AFOLU.

PRIPOROČILO LULUCF 03/2022

[IZVAJALEC](#)
MKGP v
sodelovanju z ZGS

V postopku sprejemanja gozdnogospodarskih načrtov GGO z veljavnostjo 2021–2030 je treba preveriti ustreznost ciljev, upošteva je *Nacionalni načrt RS za obračunavanje emisij in ponorov TGP na področju gozdarstva (NFAP) z referenčnimi vrednostmi za gospodarjenje z gozdovi (FRL) in NEPN.*

PRIPOROČILO LULUCF 04/2022

[IZVAJALEC](#)
MKGP v
sodelovanju z ZGS

Zagotoviti je treba stalnost financiranja za državne spodbude za lastnike gozdov za nego in varstvo gozdov.

PRIPOROČILO LULUCF 05/2022

[IZVAJALEC](#)
MKGP v
sodelovanju z ZGS

Zagotoviti je treba stalnost izobraževanja in delavnic o trajnostnem gospodarjenju z gozdovi za lastnike gozdov.

PRIPOROČILO LULUCF 06/2022

[IZVAJALEC](#)
MKGP

V strateške načrte in programe Slovenije je potrebno vključiti dodatne ukrepe, ki bodo prispevali k zmanjšanju emisij in h krepitvi ponorov na področju rabe kmetijskih zemljišč, gozdarstva in predelave lesa.

PRIPOROČILO LULUCF 07/2022

[IZVAJALEC](#)
MKGP

Oblikovati in sprejeti je treba *Nacionalni akcijski načrt prilagajanja za področje LULUCF*.

3.9 Večsektorski ukrepi – Usposabljanje, izobraževanje, informiranje in promocija

CILJI ZA LETO 2020	Cilji za to področje so: izobraževanje in usposabljanje za prehod v konkurenčno nizkoogljično družbo, krepitev kadrovskih virov za odpiranje novih zelenih delovnih mest ter informiranje o koristih blaženja podnebnih sprememb in praktičnih vidikih izvajanja ukrepov.
CILJI ZA LETO 2030	Cilji niso posebej opredeljeni.

3.9.1 Pregled stanja

V Sloveniji izvajajo aktivnosti izobraževanja, usposabljanja, informiranja in ozaveščanja na področju blaženja podobnih sprememb različni nosilci. Ključni dosežki na tem področju so:

1. Med vidnejšimi dosežki na tem področju v letu 2021 in 2022 lahko izpostavimo **izvajanje projekta LIFE IP CARE4CLIMATE**, ki naslavlja ozka grla pri izvajanju OP TGP oz. se znotraj projekta izvajajo številne aktivnosti vezane na ukrepe NEPN. Namen projekta je tudi s pomočjo ozaveščanja, izobraževanja in usposabljanja ključnih deležnikov spodbuditi izvajanje ukrepov, določenih v OP TGP/NEPN Projekt traja od 1. 1. 2019 do 31. 12. 2026; v okviru projekta pa se bo sistematično oblikoval tudi načrt usposabljanj za NOD.
2. Med dosežki na področju promocije lahko v zadnjem letu ponovno izpostavimo **Evropski teden mobilnosti**, ki je leta 2021 potekal pod geslom Živi zdravo. Potuj trajnostno. Tokrat se mu je pridružilo 84 občin.
3. Nadaljevalo se je **izobraževanje EUREM**. Udeležilo se ga je 18 slušateljev.
4. V novem Programu porabe sredstev Sklada za podnebne spremembe se za projekte in dejavnosti nevladnih organizacij namenja občutno manj sredstev kot prej.

3.9.2 Priporočila

V nadaljevanju so navedena ključna priporočila za izvajanje ukrepov na področju usposabljanja izobraževanja, informiranja in promocije. Utemeljitev zanje in ostale informacije o zmanjševanju emisij TGP na tem področju so dostopne v **Zvezku 6: Večsektorski ukrepi, poglavje 2**.

PRIPOROČILO USPOSABLJANJE/INFORMIRANJE/PROMOCIJA 01/2022

IZVAJALEC
MOP, Eko sklad

Zagotoviti je potrebno kontinuirano, celovito, kakovostno in koordinirano informiranje in ozaveščanje javnosti o tematikah prehoda v podnebno nevtralnost (preobrazbe energetike, kmetijstva, stavb, prometa idr.) Aktivnosti informiranja in ozaveščanja naj podpirajo akterje pri naslavljanju te problematike (posameznike, podjetja, lokalne skupnosti, državne institucije idr.).
Zlasti je potrebno okrepiti ozaveščevalne aktivnosti in aktivnosti informiranja v zvezi z ukrepi, ki se ne izvajajo oz. kjer je odziv na spodbude premajhen. Potrebno je tudi okrepiti informiranje ciljnih

skupin, ki so še vedno zelo slabo informirane (npr. še ne informirana gospodinjstva o spodbudah za ukrepanje, ki jih nudi Eko sklad, o energetske svetovalni mreži ENSVET idr.). Ohraniti je treba tudi kontinuiteto pomembnih ozaveščevalnih akcij, saj se nemalokrat zgodi, da so akcije zgolj enkratne, potem pa se tema ne pojavi več. Ozaveščevalne aktivnosti, ki nagovarjajo posameznike, je potrebno natančno časovno načrtovati (npr. pravočasno glede na ogrevalno sezono, novoletne nakupe, nakupe naprav pred velikimi športnimi dogodki ipd.). V ozaveščevalnih akcijah je potrebno okrepiti aktivnosti, ki nagovarjajo stanovalce večstanovanjskih blokov, lokalne skupnosti ter mala in srednja podjetja. Okrepiti je potrebno informiranje z argumenti zdravja in drugih dodatnih koristih ter sinergičnih učinkih izvajanja ukrepov (koristi za posameznike, za podnebje ipd.). V polni meri je potrebno izkoristi obstoječe projekte v izvajanju, zlasti največje med njimi, kot je projekt *LIFE IP CARE4CLIMATE*). Smiselno bi bilo, da se znotraj projekta *LIFE IP CARE4CLIMATE* razvije/nastavi sistem vrednotenja ozaveščevalnih akcij (ne zgolj na podlagi števila predvajanih oglasov, minut itd.).

Priporočamo, da se tudi pri drugih kampanjah (npr. s področja zdravja in podobno), izpostavi sinergije/pozitivne učinke na podnebje.

PRIPOROČILO USPOSABLJANJE/INFORMIRANJE/PROMOCIJA 02/2022

IZVAJALEC
MOP, IJS

V aktivnosti usposabljanj, predvidenih v projektu *LIFE IP CARE4CLIMATE*, je treba bolj aktivno vključevati tudi MIZŠ in ostale deležnike (npr. univerze), ki niso partner v projektu.

3.10 Ostali večsektorski ukrepi

CILJI ZA LETO 2020	Ukrepi prispevajo k doseganju sektorskih ciljev
CILJI ZA LETO 2030	Ukrepi prispevajo k doseganju sektorskih ciljev

3.10.1 Pregled stanja

K zmanjšanju emisij TGP prispevajo tudi drugi večsektorski ukrepi. Glavne ugotovitve *Podnebna ogledala 2022* za te ukrepe so:

- Ukrepi obveznosti dobaviteljev energije za doseganje prihrankov končne energije pri končnih odjemalcih je bil natančneje opredeljen v AN URE. V prenovljeni obliki se izvaja od leta 2015, izvajanje sheme, ki jo od leta 2021 ureja *Zakon o učinkoviti rabi energije (ZURE)*, pa se bo nadaljevalo še vsaj do leta 2030. **V okviru sheme so zavezanci leta 2020 zmanjšali rabo energije pri končnih odjemalcih za 295 GWh**, od tega je bilo 51 % vseh prihrankov doseženih v industriji, 17 % v gospodinjstvih in 11 % v zasebnem storitvenem sektorju. Podatki za leto 2021 še niso na razpolago.
- **Eko sklad je leta 2021 odobril za 54,8 milijonov evrov ugodnih kreditov, kar je za 27 % več kot leto prej.** Znesek v letu 2021 podpisanih kreditnih pogodb je znašal 39,3 milijonov evrov in se je v primerjavi z letom prej povečal za 2,4 %. Obseg kreditiranja se je povečal predvsem na račun večjega obsega kreditiranja okoljskih naložb občanov.
- **V prvi polovici leta 2021 je bila pripravljena in avgusta 2021 posredovana Evropski komisiji celovita ocena možnosti za učinkovito ogrevanje in hlajenje**, ki predstavlja strokovno podlago za pripravo Strategije ogrevanja in hlajenja do 2050, ki bo zaključena do sredine leta 2022. Na podlagi te strategije bo pripravljen akcijski načrt do leta 2030.
- Delovanje sheme podpor za spodbujanje proizvodnje električne energije iz OVE in v soproizvodnji toplote in električne energije (SPTTE) z visokim izkoristkom, ki je bila uveljavljena leta 2016, je podaljšano do 31. 12. 2025. **Učinki podporne sheme se kažejo kot nezadostni, posebej sta problematična minimalna realizacija novih proizvodnih naprav**, ta se je v letih 2020 in 2021 sicer nekoliko izboljšala, a še vseeno je v obdobju nove sheme, od vključno leta 2017 dalje, v shemo vstopilo le 119 naprav (v povprečju 24 na leto), **in zmanjševanje obsega proizvodnje električne energije iz OVE.**

3.10.2 Priporočila

V nadaljevanju so navedena ključna priporočila za izvajanje večsektorskih ukrepov. Utemeljitev zanje in ostale informacije o zmanjševanju emisij TGP z večsektorskimi ukrepi so dostopne v **Zvezku 6: Večsektorski ukrepi, poglavje 3.**

PRIPOROČILO VEČSEKTORSKI 01/2022

IZVAJALEC

MzI DE, Agencija za energijo, Center za podpore – Borzen

Čim hitreje je treba začeti z **izvajanjem večsektorskih instrumentov** za zmanjševanje emisij TGP ter povečevanje energetske učinkovitosti in rabe OVE v vseh sektorjih **v skladu z usmeritvami in predvidenim obsegom iz NEPN.**

Obstoječo shemo podpor za spodbujanje proizvodnje električne energije iz OVE in v SPTE z visokim izkoristkom, ki bo v veljavi še do leta 2025, je treba čimprej nadgraditi v skladu s smernicami iz NEPN. Takoj je treba okrepiti promocijo razpisov. Pripraviti je potrebno poglobljeno analizo ovir. Zagotoviti je treba, da so oprostitve plačila prispevka OVE in SPTE zgolj začasne. Predvsem pa je treba še naprej **izboljševati izvedljivost prijavljenih projektov, odpraviti ovire za realizacijo** izbranih projektov, zlasti glede problematike umeščanja naprav v prostor, podpreti investitorje pri pripravi prijav in **dopolniti pravila pri pozivih za konkurenčen vstop naprav SPTE na lesno biomaso.**

PRIPOROČILO VEČSEKTORSKI 02/2022

IZVAJALEC

MzI DE, Agencija za energijo, Center za podpore – Borzen, Eko sklad in ostali deležniki

Podporna shema za proizvodnjo električne energije iz OVE in v SPTE spodbuja ukrepe, ki so razpršeni, v njihovo pripravo in izvedbo je vključenih veliko akterjev, kar lahko pomembno prispeva k zaposlovanju ter skladnemu gospodarskemu in regionalnemu razvoju. **S pravočasno in kakovostno prenovo podporne sheme**, ki mora biti potrjena s strani Evropske komisije do konca leta 2025, je treba preprečiti nastanek vrzeli pri spodbujanju ukrepov in tako zagotoviti kontinuiteto nepovratnih sredstev, skladno z novimi smernicami za državne pomoči. **Potrebno je čimprej zagotoviti dolgoročno, stabilno in predvidljivo podporno okolje, ki je ključen predpogoj za hitrejši in uspešnejši razvoj na tem področju.**

PRIPOROČILO VEČSEKTORSKI 03/2022

IZVAJALEC

MzI DE

Nujno je bistveno okrepiti aktivnosti, ki bodo poleg izboljšanja energetske učinkovitosti in povečanja rabe OVE omogočile kar največjo energetske samooskrbnost ter zmanjšale izpostavljenost naraščanju in volatiliti cen energentov. **Potrebno je pripraviti načrte za odpravo infrastrukturnih ozkih grl, ki otežujejo izvedbo pospešene energetske transformacije, in opredeliti najprimernejše projekte za doseganje teh ciljev**, še posebno v sektorju ogrevanja stavb ter pri proizvodnji toplote (in električne energije) v sistemih daljinskega ogrevanja. Uvesti je potrebno učinkovite instrumente, ki bodo omogočali skrajšanje časa za izvedbo projektov OVE in izboljšanja energetske infrastrukture.

PRIPOROČILO VEČSEKTORSKI 04/2022

[IZVAJALEC](#)

MzI DE, Agencija za energijo

Predlog *Uredbe o spremembah in dopolnitvah Uredbe o zagotavljanju prihrankov energije* je treba v skladu z *Dolgoročno strategijo energetske prenovne stavb do leta 2050 (DSEPS 2050)* nadgraditi tako, da bo **spodbujal storitve energetskega pogodbeništv na področju stavb.**

PRIPOROČILO VEČSEKTORSKI 05/2022

[IZVAJALEC](#)

MOP, Eko sklad

Izboljšati je potrebno sistem spremljanja učinkov kreditov Eko sklada, tako da bodo na razpolago vsi potrebni podatki o doseženih učinkih po sektorjih in letih, ko so bile naložbe izvedene.

PRIPOROČILO VEČSEKTORSKI 06/2022

[IZVAJALEC](#)

MOP

V *Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050 (SPRS 2050)*, ki zaenkrat še ni bila sprejeta, je treba **okrepiti vlogo prostorskega razvoja pri prehodu v nizkoogljično družbo**, po njenem sprejetju pa v *Akcijskem programu za izvajanje SPRS 2050* v ta namen načrtovati ustrezne instrumente.

PRIPOROČILO VEČSEKTORSKI 07/2022

[IZVAJALEC](#)

MzI, Tržni inšpektorat RS

V Sloveniji informacije o sprejeti zakonodaji na področju energijskega označevanja okoljsko primerne zasnove proizvodov niso nikjer strnjeno povzete. V okviru Portala Energetika (<https://www.energetika-portal.si/>) bi bilo treba tak pregled pripraviti in ga redno osveževati. Ob večjih spremembah bi bilo treba zagotoviti tudi ustrezno informiranje in izobraževanje zavezancev.

4 Organizacija izvajanja

Družboslovna analiza, ki je bila izvedena v sklopu projekta LIFE Podnebna pot 2050 in je bila usmerjena na kadrovske zmogljivosti posameznih institucij, ki so bile vključene v izvajanje OP TGP, uporabo analitičnih podlag za odločanje ter identifikacijo ključnih komunikacijskih in organizacijskih težav in ovir, ki se pojavljajo pri izvajanju ukrepov, je pokazala, da obstaja sistemska kadrovska podhranjenost, ki je predvsem izrazita na MOP-u. Kadrovsko stanje na ministrstvu se je v primerjavi z lanskim letom nekoliko izboljšalo.

V sklopu projekta LIFE Podnebna pot 2050 je bila leta 2020 izvedena še analiza organiziranosti za izvajanje podnebne politike, ki je temeljila na pregledu najpomembnejših dokumentov v državi iz vidika jasnosti, določnosti, pravne, organizacijske in institucionalne ustreznosti. Analiza je (ponovno) pokazala na težavo kompetentnosti in števila kadrov za izvajanje podnebnih politik. Zaradi kompleksnosti področja podnebnih sprememb, predlaga študija tudi ustanovitev vladne službe, ki bi dajala organizacijsko, strokovno in drugo pomoč pri delovanju vlade ter usklajevanju ministrstev. Slednjega namreč na horizontalni ravni brez ustreznih pristojnosti ni mogoče doseči. Da je potrebno izvajanje zmanjševanja TGP okrepiti izhaja tudi iz revizijskega poročila Računskega sodišča (2021), kjer je kot priporočilo vladi RS navedeno, da se naj aktivnosti zmanjševanja prenesejo na posebno ministrstvo ali drug organ, ki se mu naj podelijo ustrezne pristojnosti za koordinacijo politik.

Na Ministrstvu za okolje in prostor je prišlo marca 2022 do organizacijskih sprememb. Ustanovljen je bil Sektor za podnebne spremembe in biotehnologijo, ki vključuje 16 zaposlenih. Oddelek za podnebne spremembe ima trenutno 7 zaposlenih, kar je nekoliko boljše kot avgusta 2021, ko so bile na Oddelku za podnebne spremembe zaposlene 4 osebe. Navedeno število se nanaša na vse naloge podnebne politike – ne le tiste, ki so bile predmet OP TGP.

Na Ministrstvu za infrastrukturo je bil z začetkom leta 2022 ustanovljen Urad za zeleni prehod, ki je usmerjen v izvajanje ukrepov na področju trajnostne rabe energije in trajnostne mobilnosti v Sloveniji ter v razvojno spodbujanje zelenega prehoda na področju energije. V okviru Urada sedaj deluje tudi projektna pisarna za energetske prenove stavb.

Ob zaostrovanju ciljev (EU cilj 55-odstotno zmanjšanje emisij TGP do leta 2030) in številnih novih dokumentih, načrtih, iz katerih izhaja vse več nalog za ukrepanje na področju zmanjševanja emisij TGP na vseh ravneh in v vseh sektorjih, **je nujno, da se temu posveti več ljudi in tudi zastavi ustrezno koordinacijo in učinkovito vključevanje podnebnih vsebin v vse sektorje. Kljub spremembam je kadrovska situacija še naprej slaba.** Kot ugotavlja tudi *Dolgoročna podnebna strategija Slovenije do leta 2050*, je razpoložljivost človeških virov med pomembnejšimi tveganji za uspešno izvedbo ukrepov podnebne strategije.

Nekatere študije in priporočila na temo podnebnega upravljanja so bile pripravljene v projektu *LIFE Podnebna pot 2050*, in sicer: Raziskava o kadrovskih kapacitetah in odgovornostih za izvajanje ukrepov zmanjševanja emisij TGP, Ukrep v središču – Organiziranost za izvajanje podnebne politike, Trije posveti o podnebnem upravljanju in podnebnem zakonu – identificirali smo pričakovanja, usmeritve in priporočila. Vsi trije dokumenti so na voljo na spletni strani <https://podnebnapot2050.si/>.

5 Financiranje izvajanja ukrepov

Za ukrepe URE in OVE je bilo v letu 2021 izplačanih skoraj 80 milijonov evrov in so zajemale sektorje gospodinjstva, javni sektor, gospodarstvo, industrija in promet. Izvedeni ukrepi skupno prispevajo k zmanjšanju emisij CO₂ za skoraj 70 kt na leto. Poglavlje ne zajema spodbud za ukrepe URE in OVE, ki zmanjšujejo emisije naprav v sektorju ETS.

V letu 2021 je bilo za tono manj emisije CO₂ potrebno izplačati približno 1.150 € nepovratne spodbude, kar je nekoliko več kot leto prej, ko je bilo potrebno izplačati približno 1.000 € nepovratne spodbude. Obseg izplačanih spodbud se je v letu 2021 nekoliko povečal (v primerjavi z letom prej), raven letnega zmanjšanja emisij CO₂ pa se je nekoliko zmanjšala (v primerjavi z letom prej)

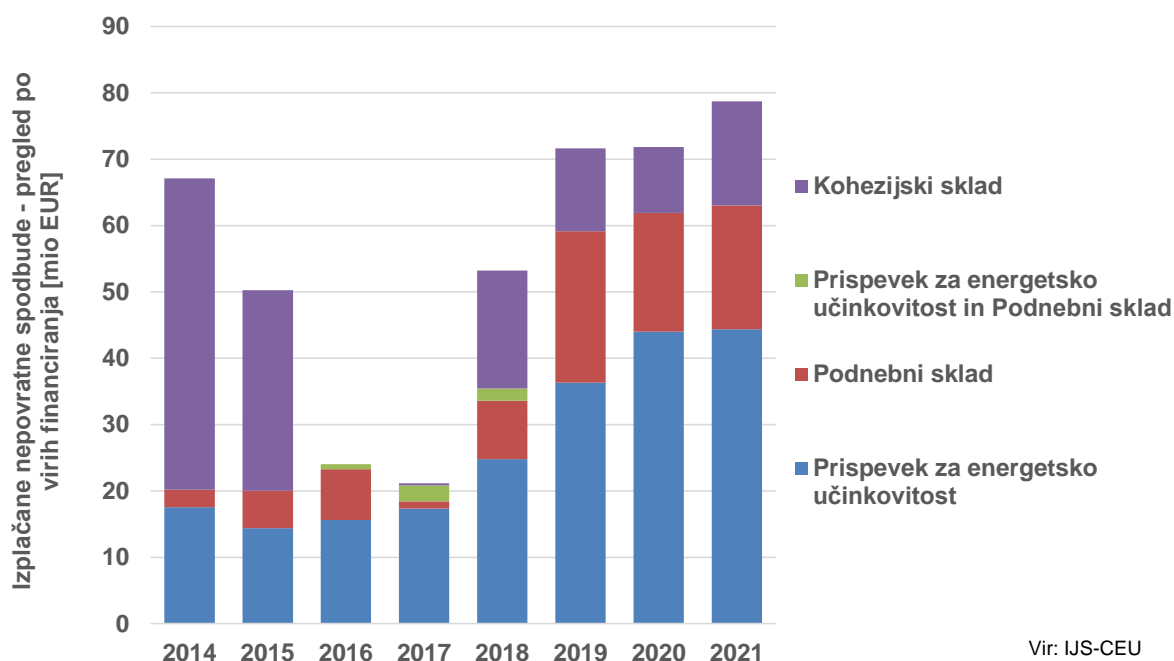
Pregled izplačanih spodbud v letu 2022 po virih sredstev (Slika 5):

- Iz Kohezijskega sklada je bilo izplačanih 16 milijonov €, kar predstavlja približno 20 % vseh izplačanih spodbud. Ti ukrepi so spodbudili približno 44 milijonov € investicij in prispevali k zmanjšanju emisije CO₂ za 3 kt na leto.
- Iz prispevka za energetske učinkovitost je bilo izplačanih 44 milijonov €, kar predstavlja 56 % vseh izplačanih spodbud. Ti ukrepi so spodbudili približno 271 milijonov € investicij in prispevali k zmanjšanju emisije CO₂ za 32 kt na leto.
- Iz Sklada za podnebne spremembe je bilo izplačanih 19 milijonov €, kar predstavlja približno 24 % vseh izplačanih spodbud. Ti ukrepi so spodbudili približno 54 milijonov € investicij in prispevali k zmanjšanju emisije CO₂ za 27 kt na leto.

Tudi v zadnjem letu je bilo v oblikovanih nekaj pozivov, ki so bili namenjeni različnim tipom uporabnikov spodbud. Pri tem nastane težava ustreznega spremljanja učinkov ukrepov, saj je oteženo ustrezno razločevanje rezultatov ukrepov po različnih sektorjih³⁴.

V prihodnje (*Pripravljeni na 55*, REPowerEU) se pričakuje vedno bolj ambiciozne cilje, na področju zmanjševanja emisij TGP in na splošno v boju proti podnebnim spremembam. Zato je učinkovita in ustrezna poraba sredstev ključna za maksimiranje dolgoročnih koristi. Izogniti se je treba vrzelim, ki bi lahko nastale pri spodbujanju naložb, in sicer tudi ob prehodu iz ene v drugo finančno perspektivo, kot se je to npr. zgodilo pri spodbujanju energetske prenove stavb v javnem sektorju ob prehodu iz prejšnje v to finančno perspektivo (OP ROPI in OP EKP), kar je zaradi zaostanka pri izvajanju projektov v obdobju 2015–2017 povzročilo tudi zaostajanje pri doseganju ciljev iz OP TGP.

³⁴ Posamezen poziv/razpis je lahko namenjen uporabnikom iz več različnih ciljnih skupin (gospodinjstva, javni sektor, industrija, zasebni storitveni sektor), kar povzroča težave pri ločevanju učinkov ukrepov po različnih sektorjih, saj za ločevanje ni na voljo ustreznih identifikatorjev.

Slika 5: Finančna sredstva za ukrepe zmanjševanja emisij TGP v obdobju 2014–2021 po virih sredstev³⁵ (Vir: IJS-CEU)

Za več informacij o financiranju izvajanja ukrepov za zmanjševanje emisij TGP v sektorju neETS glej [Zvezek 1: Ocena doseganja ciljev, poglavje 5](#).

³⁵ Za obdobje 2017–2021 so za spodbude iz Kohezijskega sklada vključeni samo podatki za sektor stavb.

6 Oznake, slike in tabele

6.1 Seznam oznak in kratic

AKIS	Kmetijski sistem znanja in inovacij (Agricultural Knowledge and Innovation System)
AN OVE	Akcijski načrt za obnovljive vire energije
AN URE	Akcijski načrt za učinkovito rabo energije
ARRS	Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
DE	Direktorat za energijo
DO	daljinsko ogrevanje
DRR	Dogovor za razvoj regij
DRSI	Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo
DSEPS 2050	Dolgoročna strategija energetske prenove stavb do leta 2050
EED	Direktiva 2012/27/EU o energetske učinkovitosti (Energy Efficiency Directive)
EK	Evropska komisija
ENSVET	Energetsko svetovalna mreža za občane
EPO	energetsko pogodbenišтво
ES	Evropska skupnost
ETS	shema za trgovanje z emisijami EU (EU Emission Trading Scheme)
EU	Evropska unija (European Union)
GGO	gozdnogospodarski
GIS	Gozdarski inštitut Slovenije
IPCC	Medvladni forum za spremembo podnebja (Intergovernmental Panel on Climate Change)
JPP	javni potniški promet
KIS	Kmetijski inštitut Slovenije
LIFE	Evropski program - instrument financiranja na področju okolja
LULUCF	raba zemljišč, spremembe rabe zemljišč in gozdarstvo (Land Use, Land-Use Change and Forestry)
MF	Ministrstvo za finance
MGRT	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MJU	Ministrstvo za javno upravo
MK	Ministrstvo za kulturo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor
MSP	mala in srednje velika podjetja
Mzi	Ministrstvo za infrastrukturo
neETS	naprave, emisije ali sektorji zunaj sheme EU-ETS
NEPN	Celoviti nacionalni energetske in podnebni načrt
NOD	nizkoogljična družba
NOO	Načrt za okrepanje in odpornost
NPVO	Nacionalni program varstva okolja
OP EKP	Operativni program za izvajanje Evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020

OP TGP	Operativni program ukrepov za zmanjševane emisij toplogrednih plinov do leta 2020
OVE	obnovljivi viri energije
PPO	Program preprečevanja odpadkov
PRP	Program razvoja podeželja
PRzO	Program ravnanja z odpadki
PURES	Pravilnik o učinkoviti rabi energije
ReDPS50	Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050
RS	Republika Slovenija
sNES	skoraj ničenergijska stavba
SN SKP	Strateški načrt Skupne kmetijske politike
SPRS	Strategija prostorskega razvoja Slovenije
SPTE	soproizvodnja toplote in električne energije
SRS	Strategija razvoja Slovenije
SVRK	Služba vlade razvoj in kohezijsko politiko
TGP	toplogredni plini
UL	Uradni list
UNFCCC	Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja (United Nations Framework Convention on Climate Change)
URE	učinkovita raba energije
ZDMV	Zakon o davku na motorna vozila
ZGS	Zavod za gozdove Slovenije
ZSROVE	Zakon o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije
ZURE	Zakon o učinkoviti rabi energije

6.2 Seznam slik

Slika 1:	Gibanje emisij neETS v obdobju 2005–2020 ter cilja za leti 2020 in 2030 (Vir: ARSO, IJS-CEU)	12
Slika 2:	Gibanje rabe primarne energije v obdobju 2005–2020 ter cilja za leti 2020 in 2030 (Vir: SURS, IJS-CEU).....	15
Slika 3:	Gibanje rabe končne energije v obdobju 2005–2020 ter cilja za leti 2020 in 2030 (Vir: SURS, IJS-CEU).....	16
Slika 4:	Gibanje deleža OVE v obdobju 2005–2020 ter cilja za leti 2020 in 2030 (Vir: ARSO, IJS-CEU)	20
Slika 5:	Finančna sredstva za ukrepe zmanjševanja emisij TGP v obdobju 2014–2021 po virih sredstev (Vir: IJS-CEU).....	63

6.3 Seznam tabel

Tabela 1:	Povzetek doseganja ciljev na področjih emisij TGP, energetske učinkovitosti in izrabe OVE leta 2020 ter trenutno veljavni cilji za leto 2030	6
-----------	---	---